

C. PLINIVS SECVNDVS NATVRALIS HISTORIA

LIBRI XXXVII

POST LVDOVICI IANI OBITVM
RECOGNOVIT ET SCRIPTVRAE DISCREPANTIA ADIECTA

EDIDIT

KARL MAYHOFF

VOL. II. LIBRI VII–XV

EDITIO STEREOTYPA
EDITIONIS PRIORIS (MCMIX)

MONACHII ET LIPSIAE
IN AEDIBVS K. G. SAUR MMII

Die Deutsche Bibliothek – CIP-Einheitsaufnahme

Plinius Secundus, Gaius:

Naturalis historia : libri XXXVII / C. Plinius Secundus.

Post Ludovici Iani obitum recogn. et scripturae discrepantia adiecta ed. Karl Mayhoff. -

Ed. stereotypa. - Monachii ; Lipsiae : Saur

(Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana)

Vol. 2. Libri VII - XV. - Ed. stereotypa ed. 1 (1909). - 2002

ISBN 3-598-71651-6

© 2002 by K. G. Saur Verlag GmbH, München und Leipzig

Printed in Germany

Alle Rechte vorbehalten. All Rights Strictly Reserved.

Jede Art der Vervielfältigung ohne Erlaubnis des Verlages ist unzulässig.

Gesamtherstellung: Strauss Offsetdruck GmbH, Mörlenbach

C. PLINI SECVNDI
NATVRALIS HISTORIAE
LIBRI VII—XV

PRAEFATIO

Exactis annis triginta quattuor quod mihi licet iterum edere hoc volumen idque sic emendatum et auctum, ut quasi novum opus evaserit, pergratum mihi est nec optatius quicquam obtingere potuit. nam in priore illa editione (de qua quam sit benevole existimatum iuvat meminisse) praeter errata typothetae legentibus molesta alia quoque haud pauca esse minus recte a me iudicata et constituta, si non alii me docuissent, ne ipse quidem poteram ignorare, cum corroborato interim diuturnis studiis iudicio hos libros identidem pertractarem. carebat eadem fontium testimoniorumque dote utili, quam nunc adiunxi et veterum maximeque Harduini doctrina multiplici et recentiorum, si qui nova investigarant, industria adiutus iisque praeterea usus quae ipse inveneram. addidi etiam ex codicum F et a collationibus quantum satis est ad certiore[m] emendationis progressum. editionum denique notatione perpetua quid priorum scientia profecerit palam fieri volo; decuit enim hunc laborem semel fideliter peragi, quo peracto iam futuris editoribus licebit adnotationem criticam angustioribus finibus coercere. in contextu multa superesse quae emendatorem nondum invenerint exemplis illustravi in appendice, quam legentes quaeso ne praetermittant.

His breviter indicatis nihil restat officii nisi ut summa observantia gratias agam bibliothecarum regiarum Leidensis, Vindobonensis, Dresdensis moderatoribus clarissimis, quorum beneficio codices huc transmissos otiose animoque attento perlustrare mihi contigerit, nec non Carolo Rück et Carolo Häberlin, viris humanissimis et sua mihi impertiendo adiutoribus exoptatis.

Scribebam Dresdae id. Iuniis MCMIX.

CONSPECTVS CODICVM

De universa codicum manu scriptorum condicione ac ratione aliisque subsidiis criticis lectores pleniorē scientiam quaesituros relegasse satis sit ad ea quae in mus. Rhen. XV p. 265—288. 367—390 et in philol. XXVIII p. 284—337 uberime exposuit D. Detlefsen, qui primus plerosque codices ipse inspexit examinavitque et cognationem per plures stirpes deductam accuratius quam antea factum erat definivit. praeterea cfr. Alberti Felsii de codicum antiquorum, in quibus Plini nat. hist. ad nostra tempora propagata est, fatis, fide atque auctoritate commentatio a. 1861 Gottingae edita. reliqua scripta quae utile est cognovisse suis locis indicabuntur.

I. ORDINIS CODICVM VETVSTIORVM

in secundi huius voluminis libris in promptu est unus ut aetate antiquissimus ita contextu plenior ac purior ceteros adeo superans, ut reperto eo illorum auctoritas vehementer labefactata sit,

M: *codex* (Monei) *rescriptus*, formae minoris membranaceus, exeunte fere saeculo V uncialibus litteris exaratus, qui nunc in bibliotheca Imperiali Vindobonensi adservatur. origo incomperta est, nisi quod olim fuit in monasterio Augiae maioris sive divitis (Reichenau), deinde in monasterio S. Blasii in Nigra Silva, postremo in bibliotheca monasterii ad S. Paulum in valle Lavantina Carinthiae, ubi a. 1853 Fridегarius Mone invenit eum totumque postea curiosissime perscriptum et typis excusum edidit in vol. VI editionis Silligianae (Gothae 1855), fatis, forma habituque eius descriptis ib. p. VII—XXXVI. denuo scrutati eum Gottingae a. 1887 Carolus Dziatzko (Untersuchungen über ausgewählte Kapitel des antiken Buchwesens p. 53 sq. 103—115) et Carolus Häberlin (Centralbl. f. Bibl. VII p. 282 sq.) perspexerunt membranas bis rescriptas esse ita ut antiquus aliquis scriptor saeculo V cederet Plinio, Plinius S. Hieronymo saeculo VIII. fuit ille totius operis Pliniani in pentadas, ut videtur, divisi tomus tertius, cum contineat libros XI—XV indice suo

cuique libro praemisso. deperditis aliquot quaternionibus foliisque supersunt partes hae: XI 6—10. 26 extr. — 31 init. 35—48. 56—73. 77—80. 88—92. 95 extr. — 99. 102 extr. — 106. 122 extr. — 126. 166—178. 182—190. 195—202. 206—214. 219—227. 232—256. 261—265. 269—277. 282—284. XII 4—8 init. 16—24. 31—38. 61—65. 72—87 init. 95—99 init. 103—121. 126—130 init. XIII 15—142. XIV 1—9. 26 extr. — 42. 47—54. 58—66 init. 79—87. 96 extr. — 113 init. 130 extr. — 150. XV 1—10 init. 14—39. 44—49 init. 57—64. 72 extr. — 77 init. — Manus altera (**M**²) correctiones sumpsit plerasque ex suo archetypo iterum inspecto, nonnullis vero locis coniecturae videtur periculum fecisse. omnino ad codicis dignitatem recte aestimandam considerari oportet, ne ipsum quidem ullo vitiorum genere liberum esse, cuius rei selecta quaedam documenta in adnotatione critica legentium notitiae tradidi.

Esset eiusdem fere pretii, si integer exstaret,

pal. Chat.: *codex rescriptus* saeculi IV vel V, qui 36 quaternionibus libros II—X praemisso suo cuique indice olim continuit. paucae paragraphi uncialibus litteris exaratae, quas in Cassiani Institutorum cod. 24 bibliothecae Seminarii Magni Augustodunensis detectas Aemilius Chate-lain eruit et descripsit in *Journal des savants* a. 1900 p. 44—48, sunt hae: VIII 154. 155 [circumde]dit nomine — *Agrigenti conplurium*; ib. 228 *non esse item apros* — 229 *iam quaedam ani[malia]*. IX 137 [inpro]babatur — *dibapha tunc dicebatur*.

Ex codice pervetusto et qui saepe solus cum **M** conspiret originem duxit

R²: *codicis Riccardiani* pars ea quae XI 217—XIII 88 *Mucianus ter cos. prodidit* complectitur, deficientibus tamen foliorum aliquot interitu XII 56 *fama Arabiae* — 103 *hoc nomine appellant* et XIII 39 *genera earum* — 42 *putatur ex huius*. suppleta est illa et scripta minusculis litteris ab eodem qui correctiones **R**² in superioribus libris fecerat librario inerudito et neglegenti admodum saeculo ineunte XI, ut putat Detlefsen, aut exeunte IX, ut existimavit Dziatzko, qui post lanum capita quae sunt de papyro XIII 68—88 iterum excussit: cfr. *Untersuchungen* p. 54—67.

Vetusti codicis obliterati memoria remanet

o: in *excerptis*, quibus *Robertus Crickladensis* saeculo XII 'ipsius Plinii', ut ait, 'integerrimis verbis' *Deflationem Plinianam* in usum regis Henrici II composuit. cuius de vita ac studiis quae explorari potuerant narravit et

exceptorum librorum II—VII contextum ad duo apographa Guelferbytanum et Londinense (o*) musei Britannici recensuit ediditque Carolus Rück in actis acad. litt. Bavar. a. 1902 II p. 195—285 et progr. gymn. Neuburg. a. 1905; idem libri VIII excerpta sua manu transcripta benignissima liberalitate inspicienda mihi permisit. continentur iis plus minusve integrae paragraphi hae: VII 1—7. 9—28. 30. 32—36. 38. 41. 37. 42—53. 55—58. 61. 63—68. 70. 72—74. 76—79. 81. 82. 84—86. 88. 89. 91. 93. 100. 101. 107—110. 112—114. 116—124. 130—134. 139. 141. 166—184. 187—212. 215. VIII 1—3. 7—11. 13. 16. 18. 24. 26—29. 31—46. 48—52. 57—62. 66—72. 74. 76—80. 85—101. 104—115. 117—120. 122—124. 126—130. 133. 134. 137. 138. 141. 142. 144—146 *considente humi*, in quae verba deficit apographon Guelferbytanum, collatum illud quidem iam a Silligio, sed non qua opus est diligentia. excerpta sunt haec omnia summa Roberti cura ac fide ex Pliniani operis exemplari Britannico, quod vetusti codicis plerasque servavit lectiones bonas et incorruptas, sed vigentibus in Britannia inde a Bedae aetate per quattuor saecula doctrinae studiis nonnusquam iam expertum erat industriam non semper felicem correctoris alicuius satis acuti et in litteris antiquis haud mediocriter versati, qui a coniecturis ac minutis additamentis poliendae explendaeve orationis causa non abstinuerat.

Ex eiusdem stirpis exemplari in Francogalliam e Britannia translato, ut conicere licet (cfr. vol. I p. 529), in codice Parisino Latino 6795 altera manus saeculi XII

E^a: supplevit quae olim defuerant VII 123—140 et correxit (E²) quae deinceps continuantur usque ad XI 7, similemque ex similibus exemplaribus aliis originem ostendit magna pars correctionum in codicibus F et D ab altera manu factarum, de quibus cfr. quae infra singillatim dicentur.

Huius generis lectiones pleraeque, quamvis obscuratae haud raro accrescentium mendorum numero vel auctae etiam novis interpolationibus traductae postea sunt in codices recentissimos, qui primis editoribus pro fundamento erant Pliniani operis typis exprimendi, et quidquid ex iis tolerabile visum est, suum locum obtinuit in textu per longam editionum seriem vulgato, donec Sillig apparatu parum amplo instructus multas tamquam certae fidei expertes (excepto R²) removit. post hunc vero Detlefsen, cum correctiones ex ipsis codicibus DFE erutas ab oblivione ac contemptu vindicasset, redintegravit plurimas, rectius is quidem ad rationem universam, sed in re dubia eo inclinans, ut nimium iis quam parum fidei concedere

mallet. at enim admixtae sunt coniecturae, quae etiam ubi per se ferri posse videntur aut adeo blanda quadam specie placent, propius intuenti tam saepe convincuntur licentiae, ut solam ob auctoritatem amplexari eas facile fraudi sit. cuius rei documenta manifesta in quavis fere pagina deprehendet quem non piguerit attendere; occultiora quaedam, sed ea insignia adiectis argumentis tractavi in appendice critica. ceterum de tota quaestione hac controversa cfr. Fels p. 58 sq. 72—76, meae Novae lucubr. p. 54—88, in quibus quae exposui, nunc supra quam putaveram novis et plurimis exemplis confirmata vidi, Detlefsen in diurn. litt. Ienens. 1874 p. 395 sq., Carolus Welzhofer in progr. gymn. Ludov. Monac. a. 1878, quod inscribitur 'Ein Beitrag zur Handschriftenkunde der Nat. hist. des Plin.' p. 5—25, huius editionis vol. I p. X et 527 sq.

II. ORDINIS CODICVM RECENTIORVM

origo et parens sive archetypus fuit codex incognitus, in libris II—V graviter turbatus quaternionum complurium traiectione (cfr. vol. I p. VIII), quae errore non animadverso transiit in duas quae in Francogallia septentrionali ortae sunt codicum familias, copulatas illas quidem originis communione, sed propriis et lacunis et lectionibus aliorumque indiciorum diversitate seiunctas, consensu simul inter singulos libros nonnumquam ita variante, ut cognationis rationem ac gradum difficile sit certis terminis definire. ex his in usum criticum collati sunt, qui nunc asservantur locis longe distantibus,

1. prioris familiae

D: *codex Vaticanus Latinus 3861*, membranaceus saeculi XI, quondam in unum coniunctus cum codice Leidensi Vossiano fol. n. LXI (V), in quo exstat altera pars dimidia Naturalis historiae, nunc divulsus ab eo et priorem dimidiam usque ad XIX 156 continens. libri VII—XV integri servati sunt exceptis IX 156—X 113, quae pars interiit. alterius manus correctiones (D²) partim e codice ordinis vetustiorum haustae inveniuntur VII 1—41, X 172 sq., XI 217 usque ad finem codicis. lectionum delectum adscripsi eum quem Detlefsen, qui excerptis ab Iano libris XIV et XV reliquos totos contulit, editione publici iuris fecit.

Huic simillimus est eodemque saeculo sive ex eodem exemplari, ut mihi visum est (cfr. vol. I p. 523 sq.), sive ex ipso codice **D**, ut Detlefsen affirmat, transcriptus

F: *codex Leidensis Lipsii n. VII* membranaceus, qui huius voluminis textum totum continet. in libris VII—XIII

ab eadem manu altera saeculi XII (F²), quae in primis sex libris comparet, assidua cura correctus est partim e codice ordinis vetustiorum, de qua re eadem valent quae copiosius exposui vol. I p. 527 sq. in sequentibus libris correctiones et aliquanto rariores sunt et maxima ex parte primae manui errata tollenti rectius tribui videntur. usui critico codicem hunc primus adhibuit Detlefsen, sed cum in editione scripturae discrepantiam vix sufficientem, nedum plenam, exprompsisset et inde a XI 9 omnem omnino seclussisset ab apparatu, ipse de integro codicem excussi et lectionum copiam edidi adeo largam, ut certius iam possit iudicari cum de fide ac dignitate correctionum F², tum etiam, quando perpetua ac plena scriptura codicis D innotuerit, de ratione quae inter hunc et F intercedat.

Cum horum utroque vel alterutro fere semper ita conspirant, ut summa propinquitas appareat,

G: *codicis Parisini Latini 6796* (Silligio et Iano c) libri XIV et XV, quorum XIV Ian, XV Detlefsen contulit. sunt autem ex duabus partibus compositi, quarum prior saeculo X exarata XIV 1—73. 79—124 et XV 1—84, altera saeculo fere recentior XV 84—183 continet.

Minus arto vinculo cum iis iungitur

R: *codex Florentinus Riccardianus*, membranaceus saeculi fere XI. continet libros VII—XI 216 a prima manu scriptos. collationem a Iano iuvene olim factam, quae in bibliotheca regia Dresdensi servatur, perpetuo adhibui, ut Silligii errores aliquot castigarem. secundae manus correctionum (R²) pars aliqua sumpta est ex eodem codice, unde R² supplevit XI 217—XIII 88 (cfr. quae supra dixi), haud paucae vero coniecturae speciem prae se ferunt; nec desunt quae tertiam manum prodant, sed eas raro Ian ita enotavit, ut utrius manus sint certo discernatur. praeterea moneo, eundem, cum festinantiore quam vellet opera agendum ei esset, 'minutias orthographicas' et frequentia menda levioris generis consulto neglexisse, alia vero invitum insciumque, ut facile fit, non animadvertisse; quam ob rem ubi R unum ex omnibus veram lectionem servasse e collationis silentio concludi debebat, interdum interrogationis nota apposita significavi me dubitare.

2. Alterius familiae

aetate princeps est et parens numerosae prolis

E: *codex Parisinus Latinus 6795* (Silligio et Iano a, Harduino Regius I), membranaceus saeculi X vel XI, in quo

exstant huius voluminis libri VII.—XV integri, suppleta, ut dictum est, parte VII 123—140 ab altera manu E², quae eadem reliqua usque ad XI 7 correxit (E³). intercurrent vero passim recentioris quoque manus correctiones (E³), quas quamvis omni fide destitutas ii qui codicem conferebant non semper a prioribus illis notando distinxerunt. in libris VII—XI editionis Detlefsenianae adnotatis, XII. XIII. XV Dübneri, XIV Iani collationibus perpetuis in Silligii usum factis et Dresdae asservatis usus sum.

Adiungitur huic familiae, sed ex alio exemplari derivatus proprium ac separatum locum tenet

a: *codex Vindobonensis CCXXXIV* (Silligio et Iano ω), olim monasterii S. Blasii in Nigra Silva, membranaceus saeculi XII vel XIII, in duos divisus tomos, quorum priore praefatio et libri II—XX praemissis indicibus continentur. scriptus est a librariis pluribus inscitia inter se non multum differentibus, qui saepe vocabula divulgaverunt monstrifice aut in unum contraxerunt atque etiam, si qua intellectu difficilia vel corrupta videbantur, ea non dubitarunt mutare aut omnino omittere. in quattuor vero libris X—XIII tam multae orationis partes plus minusve amplae praetermissae sunt, ut non absit suspicio quin excerpti consilio id factum sit; nam, ut exempli gratia ampliores tantum partes afferam, degunt X 40—42. 102—116. 176—182. XI 30 extr. — 32 init. 55—57. 81 med. — 84 init. 133—135. 178 extr. — 180. 200 med. — 201 init. 203. 216. 221 med. — 223 extr. 228 med. — 229 extr. 232 med. — 234 extr. 255 med. — 256. 259. 266 med. — 267 med. 273. 278. 281. XII 5. 9. 10. 55 med. — 56 med. 59. 61 med. — 62 med. 64 med. — 65 med. 69 extr. 70. 75. 76. 80. 84. 96. 98. XIII 93—95 med. 101—102 med. 108 med. — 110. 136. in summa plus 350 paragraphi aliqua ex parte decurtatae sunt. supplevit nonnulla e codice aliquo aliaque aut correxit aut interpolavit in capite quod est de avibus domesticis pavone, gallo, ansere, X 45—51, recentior multo manus altera (a²) eadem quae in libro VIII propriae doctrinae documenta quaedam in margine prodidit, velut VIII 162 ad *Vergilii* nomen citavit *Georgicorum* librum [III 72 sq.], 165 ad *hippomanes* adscripsit 'Virgil. quinto eneidof [rectius IV 515] Queritur & nascentis equi' eqs. exposuitque suam de 'Hippomenis' natura opinionem; item ad 166 'Olifyppe Civitas Portu Gallie est qvę nūc Lyfbona. Tagus fl. q nūc Taggius', 170 init. 'quā nē etiam gloria mularū est Celtiberia Hyspanie', 199 ad *genus*

musmonum 'In Corfica est id aīal f; capite ufq; ad miracvlū firmiffio' eqs., 216 extr. ad *hoc animal* 'Quod alio celo uiuat notv̄ est. f; alibi quā ī natali suo fetificare inotv̄'. commentator ille bis etiam nomen professus est adiecta hac subscriptione: 165 'Prosp' et 199 'Prosp vidi & habvi'. praeterea tertiae quoque manus cernuntur vestigia separantis rectius vocabula et menda foediora ex editione impressa, ut videtur, corrigentis, quae omnia (ut in libris II—VI) neglexi. nihilo minus codex momenti aliquid habet ubicumque cum **RF** vel solo **F** conspirat. libros VII—XV totos ego contuli.

Huic tam similis fuit, ut facile possit frater germanus appellari, **u**: *codex Murbacensis*, nunc oblitteratus, a Beato Rhenano circa a. 1525 ad VII 1—63. 86. 87. 91. 95—98. VIII 207—229. X 1—12. 16—35. 40—72. 76—106. 110—114. XIV 3. 8. 44—49. 53 subtili cura excussus. pleniorē eius textum fuisse docet libri X pars 102—115 in **u** non praetermissa.

Iam codicum **MR*FREa** discrepantiae adnotatio ita est a me instituta, ut siglae eorum, quibus quoque loco constanter ac perpetuo collatis usus sim, in superiore paginarum margine adscriptae inveniuntur et unius tantum ex iis pluriumve in commentarii notis mentione facta certo sit concludendum, in reliquis (*r*) exstare lectionem in textu positam. de codicibus **D** et (in libris VII—XI) **E** cum mea adnotatio fere tota pendeat ex editione Detlefseni, hoc diserte praemonitum velim, ubi non nominentur, incertam esse de scriptura illorum coniecturam; sed multo saepius quam adnotare mihi liceret **D** cum **F** atque **E** cum **a** congruere verisimillimum existimo.

Praeter hos codices, qui primaria sunt subsidia recensiois criticae, aliorum quoque scripturas sparsim adnotavi eo maxime consilio, ut quam cum melioribus illis rationem habeant exemplis aliquot declaretur.

Ex iis cum ordine recentiorum et artissimo quidem vinculo cum **DF** cohaerent, sed ita tamen ut ex uno pluribusve exemplaribus iam varie castigatis originem ducant,

d: *codex Parisinus Latinus 6797* (Harduino *Regius II*), membranaceus saeculi XIII, quem Ian in usum Silligii totum contulit. selegi autem eas tantummodo lectiones quas distinctis litteris in collatione ille notavit, non eas quae tacentis fidei suspectae creduntur.

T: *codex Toletanus*, membranaceus saeculi XIII, a Pintiano quondam diligenter adhibitus, collatus deinde in Silligii usum a duobus presbyteris Hispanis: cfr. edit. Sill. vol. I praef. p. X.

NOTARVM EXPLICATIO

A vetustiorum ordine variis propinquitatis gradibus descenderunt

- 1: *codex Arundelianus* 98, Londini in museo Britannico servatus et saeculo XII adscriptus, cuius lectiones attuli ad XI 5. 6. 8. 30. 42. 77. 134, rogatu meo speciminis causa excerptas a Victore Ryssel: cfr. vol. III p. XI. (horum tribus locis XI 30. 77. 134 apposui siglam concordantis cum illo *codicis Pollingani* (p), de quo cfr. vol. I p. XII).
- s: *codex Salmanticensis*, semivetus, ut ait Pintianus, qui in Observationibus Plinianis a. 1544 non raro eum laudavit.
- z: *codex a Dalecampio* excerptus et in editionis margine sigla *M* vel *Man.* notatus (Silligio r): cfr. vol. I p. XII.

NOTARVM EXPLICATIO

a. = ante.

add. = addit, addunt, addito.

coni. = coniecit, coniectura.

corr. = correxit, correctura.

damn. = damnavit.

del. = delevi, delevit, deleteo.

dist. = distinxi, distinxit.

lac. = lacunam.

ll. = libri manu scripti **MR***

FREa, quotquot quoque loco collati et uniuscuiusque paginae in margine superiore siglis indicati sunt.

loc. corr. = locus corruptus.

om. = omisit, omisso.

praem. = praemisso.

r = reliqui codices praeter eos qui ad eandem lectionem adnotati sunt.

ras. = rasura.

v = veteres editores vel lectio vulgata inde a vetustissimis editionibus usque ad hanc aut ad eam quae una adnotata est, velut *va. G* = veteres ante Gelenium; *va. G(H)* = veterum ante Ge-

lenium lectio, {revocata ab Harduino.

v. = versu, versum.

EDITIONVM

annorum ordine

ed. pr. = editio princeps (per Ioannem Spiram) Veneta 1469.

Ber. = Phil. Beroaldi editio Parmensis 1476.

Ven. = I. B. Palmarii editio Veneta 1499.

Verc. = Alexandri Benedicti editio Venetiae 1507.

C = Io. Caesarii editio Coloniensis 1524.

Bas. = Erasmi editio Basileensis 1525.

G = Gelenii editio Basileensis 1539. (Eiusdem Castigationes sive annotationes 1535).

G² = Gelenii editio Basileensis 1554.

L = Io. Nic. Victorii editio Lugdunensis 1563.

Dal. = Dalecampii editio Lugdunensis 1587.

(*Dal.*² = eiusdem editio Francofurt. 1608).

Hack. = Hackianae editionis vol. I. II. Lugd. Bat. 1668.

H = Harduini editionis Parisinae vol. I. (1685) 1741.

Brot. = Broterii editionis Parisinae vol. II. III. 1779.

S = Silligii editionis vol. II. Hamburgi et Gothae 1852.

J = Iani editionis Teubnerianae vol. II. Lipsiae 1856.

U = Vrlchii chrestomathia Pliniana. Berolini 1857.

D = Detlefseni editionis vol. II. Berolini 1867.

COMMENTATIONVM

B = Hermolai Barbari Castigationes Plinianae. Romae 1492. 1493.

Birt: De Haliuticis Ovidio poetae falso adscriptis. Berolini 1878.

Birt AB = Das antike Buchwesen. Berlin 1882.

Brandis: De aspiratione Latina quaestiones selectae. Bonnæ 1881.

Brestl: Botanische Forschungen d. Alexanderzuges. Leipzig 1903.

Brieger: ann. philol. (N. Jahrb. f. Philol.) 1859 p. 71—77.

*D*¹ = Detlefsen, Die Quellschriften, insbes. die lateinischen, in B. X der Nat. hist. d. Plin. in Hermae XXXVI (1901) p. 1—27.

*D*² = idem, Verbesserungen und Bemerkungen zum XI. Buch d. Nat. hist. d. Plin. in Hermae XXXX (1905) p. 570—579.

D³UZ = Detlefsen, Untersuchungen üb. d. Zusammensetzung der Naturgesch. d. Plin. Berlin 1899.

Dzi = Dziatzko, Untersuchungen über ausgew. Kap. d. antiken Buchwesens p. 58—67. Leipzig 1900.

Fels: De codicum antiquorum, in quibus Plini nat. hist. propagata est, fatis, fide atque auctoritate. Göttingae 1861.

Froben: Quaestionum Plinianarum specimen. Regiomontani 1888.

Gron. = Io. Fr. Gronovii in aliquot libros C. Plini notae in edit. Hack. vol. III. (edit. Sillig. vol. VI).

Iessen: vide *Brieger*.

luc. = mea lucubrationum Plinianarum capita III. Neostrelitiae 1865. — *n. luc.* = meae novae lucubr. Plin. Lipsiae 1874.

Ludewig: Quomodo Plinius, Seneca etc. particula 'quidem' usi sint. I. (Prager philologische Studien III. Prag 1891).

CFW Müller: Krit. Bemerkungen zu Plin. nat. hist. Breslau 1888.

Müller (Joh.) em. = Emendationen zur nat. hist. des Plin. I—III. Wien 1877—1879.

Müller (Joh.) stil. = Der Stil des älteren Plinius. Innsbruck 1883.

Münzer: Beiträge zur Quellenkritik d. Naturgesch. d. Plin. Berlin 1897.

Nissen: Italische Landeskunde. I. II. Berlin 1883. 1902.

Noltenius: Quaestiones Plinianae. Bonnae 1866.

P = Pintiani in C. Plinii nat. hist. libr. omnes observationes. (Salmanticae 1544) Lugduni 1593.

Rh = Beati Rhenani in C. Plinium annotationes. (Basileae 1525) Lugduni 1593.

Rück: Das Exzerpt d. Nat. Hist. des Plin. von Robert v. Cricklade. München 1902. — Die Anthropologie d. Nat. Hist. d. Plin. im Auszuge d. Rob. v. Crickl. Progr. v. Neuburg a. D. 1905.

Salm. = Salmasii Plinianae exercitationes in Solini polyhistora. (Parisiis 1629) Traiecti ad Rhen. 1689.

Sprengel: De ratione quae in hist. plantarum inter Plin. et Theophr. intercedit. Marpurgi Cattorum 1890.

Tom. = Tomaschek in Zeitschr. f. d. oesterr. Gymnasien 1868 p. 438 sq.

Turn. = Adriani Turnebi Adversariorum libri XXX. Parisiis 1580.

U cum numero = Vrlchsi Vindiciae Plinianae. I. Gryphiswaldae 1853.

Welzhofer: Beitr. z. Handschriftenkunde d. Nat. Hist. d. Plin. München 1878.

P = eiusd. Partes animalium (Edit. Imm. Bekkeri academ. Berolin.).

Aug. CD = S. Aurelii Augustini de civitate dei libri XXII.

Cato: de agricultura liber.

Cens. DN = Censorini de die natali liber.

Col. = Columellae de re rustica libri XII.

CIL = Corpus inscriptionum Latinarum acad. Berolin.

FHG = Fragmenta historicorum Graecorum ed. Carolus Müller.

Geop. = Geoponicorum libri XX.

GGm = Geographi Graeci minores. Ed. Carolus Müller. Parisiis 1882.

Isid. = Isidori Hispal. Originum libri XX.

Phil. VA = Flavii Philostrati vita Apollonii Tyanensis.

Pl. iun. = Plini Sec. iunioris de medicina libr. III ed. Val. Rose. Lipsiae 1875.

Plut. SA = Plutarchus de solertia animalium.

Sen. NQ = Senecae naturales quaestiones.

Sol. = Solini collectanea rerum memorabilium.

Val. M. = Valerii Maximi factorum et dict. memorabilium libri IX.

Varro: Rerum rusticarum libri III.

Varro LL = Varronis de ling. Lat. librorum quae supersunt ed. C. O. Müller. Lipsiae 1833.

Th. = Theophrasti Historia plantarum. — *Th. C* = eiusdem de causis plantarum libri VI.

SCRIPTORVM ANTIQVORVM

Ael. = Aeliani de natura animalium libri XVII.

Ael. VH = Aeliani Variarum historiae libri XIV.

Ar. = Aristotelis Historia animalium. — *Ar. G* = eiusd. Generatio animalium — *Ar.*

CORRIGENDA

Pag.	9, 5	singulis
	34, 20	dissereret
	56, 1	Nechepsos: cfr. p. 562
	129, 8	occulta
	135, 12	acrior, hoc magis in bibendo: cfr. p. 592
	189, 11	obliquae: cfr. p. 592
	215, 21	aliquando
	278, 2	terrestrium
	345, 14	intestino
	346, 3	taurorum
	357, 15	(etiam in nota) geniti
	371, 12	tubarum
	401, 11	intellegat: cfr. p. 592
	483, 17	Ad tertiam

C. PLINI SECVNDI
NATVRALIS HISTORIAE
LIBER VII

(1) Mundus et in eo terrae, gentes, maria, . . . insignia, 1
insulae, urbes ad hunc modum se habent, animantium in
eodem natura nullius prope partis contemplatione minore,
etsi *ne hic* quidem omnia exsequi humanus animus queat.
5 Principium iure tribuetur homini, cuius causa videtur
cuncta alia genuisse natura, magna, saeva mercede contra
tanta sua munera, non ut sit satis aestimare, parens melior
homini an tristior noverca fuerit. ante omnia unum ani- 2
mantium cunctorum alienis velat opibus. ceteris *sua* varie
10 tegimenta tribuit, testas, cortices, coria, spinas, villos, sae-

§ 2: Cic. ND II 121. — Plato Prot. p. 321^c. Lucret. V 233 sq.
Sen. cons. ad Marc. 11, 3.

1 *lac. ego indicavi; excidit flumina: cfr. ind. III—VI* | in-
signie a¹u. -nes dTJ. om. va.H. sinus coni. Rh 2 insulae
om. H. -lae, insignes va.H | dist. (Rh)S 3 nulli o | minore
F¹R¹E¹au(Rh)S. -or D¹. -or est rov(D). cfr. III 1 4 si R²
E²ova.D | ne hic (vel ne in his) ego. om. ll. v | quidem cum
omnia d²ova.G. omnia quidem D | queat F²E²G. que ad E¹.
qui (qu R¹) ad F¹Bau. nequeat D² in ras. d²ov(D) 6 et
(ac a³) saeva va.H 7 non ut sit ego. ut non sit F²d²ov
(Brot. D). non sit ut rH(S). cfr. Müller stil. p. 18 9 cuncta-
rum FaTS | alienus a.o. -na T. -na alienis va.G | uel ad F¹.
uel ab a. uelut F². uelaminis o | opipus F¹. ope Tso | sua ego
(coll. alienis). om. ll. v | uariae Fao 10 tegumenta aova.S |
coria spinas aov. spinas coria rS

tas, pilos, plumam, pinnas, squamas, vellera; truncos etiam arboresque cortice, interdum gemino, a frigoribus et calore tutata est: hominem tantum nudum et in nuda humo natali die abicit ad vagitus statim et ploratum, nullumque tot animalium aliud ad lacrimas, et has protinus vitae principio; 5 at Hercule risus praecox ille et celerrimus ante XL diem
3 nulli datur. ab hoc lucis rudimento quae ne feras quidem inter nos genitas vincula excipiunt et omnium membrorum nexus; itaque feliciter natus iacet manibus pedibusque devinctis, flens animal ceteris imperaturum, et a suppliciis 10 vitam auspicatur unam tantum ob culpam, qua natum est. heu dementia ab his initiis existimantium ad superbiam
4 se genitos! prima roboris spes primumque temporis munus quadripedi similem facit. quando homini incessus! quando vox! quando firmum cibus os! quam diu palpitans vertex, 15 summae inter cuncta animalia inbecillitatis iudicium! iam morbi totque medicinae contra mala excogitatae, et hae quoque subinde novitatibus victae! et cetera sentire naturam suam, alia pernicitatem usurpare, alia praepetes volatus, alia nare: hominem nihil scire, nihil sine doctrina, non fari, non 20

§ 2: (6) Ar. VII 10, 587^b 6. Sol. 1, 72. Aug. CD XXI 14. —
§ 4: (14) Ov. M. XV 222. — (15) cfr. Pl. XI 134. — (18) Cic. ND II 112. — (p. 3, 2) Cic. Tusc. I 114. Cic. ap. Lact. div. inst. III 19, 14.

1 pennas R²aova. S 2 arborique o. -res F² 3 tuta
F¹Raos | homini F¹a¹ 6 uisus R¹a. ///sus F¹ | illi ova. G |
XI F¹. undecimū a 7 que ne F¹d¹a. neque d²oz 8 fas
F¹au | uos E²a². oos E¹ 9 itaque Rd(?) G. idque r. atque v.
at homo oz | infelicitate oza. G | devinctus ao 10 ceteri imperatorum F¹a 11 quidem (pro tantum) o | quia ova. S
12 dementia F¹Rav(S). -iam F²oC(D) | initium Ra. -ti/// F¹
13 se om. d¹. e F¹a | que om. o 14 quadrupedi ova. S (passim) | hominis Fao 17 totque D¹(?)F²R²EO(Rh) G. to///que
F¹. to (do a) aque R¹au. tot atque D²dTv(J) | contra F²R(?)
o(Rh) G. cuncta F¹au. tot contra D² in ras. dTv | excogitat
F¹au 18 novitatis F¹R¹a¹u | uicta et au. -tae/// F²va. S
19 alie a | pernicitatem — uolatus alia om. F¹R¹au 20 nichil
Rao. om. va. S | nihil (nichil o) sine Eousv. nihil (nichil R)
si D¹F¹R. sine a. nisi F²D | doctrinā F²

ingredi, non vesci, breviterque non aliud naturae sponte
 quam flere! itaque multi extitere qui non nasci optimum
 censerent aut quam ocissime aboleri. uni animantium luctus 5
 est datus, uni luxuria et quidem innumerabilibus modis ac
 5 per singula membra, uni ambitio, uni avaritia, uni immensa
 vivendi cupido, uni superstitio, uni sepulturae cura atque
 etiam post se de futuro. nulli vita fragilior, nulli rerum
 omnium libido maior, nulli pavor confusior, nulli rabies
 acrior. denique cetera animantia in suo genere probe de-
 10 gunt. congregari videmus et stare contra dissimilia: leonum
 feritas inter se non dimicat, serpentium morsus non petit
 serpentes, ne maris quidem beluae ac pisces nisi in diversa
 genera saeviunt. at Hercule homini plurima ex homine sunt
 mala.

15 1. Et de universitate quidem generis humani magna 6
 ex parte in relatione gentium diximus. neque enim ritus
 moresque nunc tractabimus innumeros ac totidem paene
 quot sunt coetus hominum, quaedam tamen haut omittenda
 duco maximeque longius ab mari degentium, in quibus pro-
 20 digiosa aliqua et incredibilia multis visum iri haud dubito.
 quis enim Aethiopas ante quam cerneret credidit? aut quid
 non miraculo est, cum primum in notitiam venit? quam
 multa fieri non posse prius quam sunt facta iudicantur?
 naturae vero rerum vis atque maiestas in omnibus momen- 7
 25 tis fide caret, si quis modo partes eius ac non totam com-
 plectatur animo. ne pavonis ac tigrium pantherarumque

§ 5: (9—14) cfr. Iuven. sat. 15, 159 sq.

2 exutere F¹. -ro a 3 ut quam va. B. aquam F¹R¹a
 4 luxuriae F¹Ra 5 ambitio — uni om. F¹R¹a 9 prope
 F¹Ra 10 denegari F. de petgari au 12 aduersa a o 13 sae-
 uient F¹a¹ 17 tractauimus F¹R¹u. -tamus F²va. S | innume-
 ros ac F²R(?) G. -ros at D². -ros D¹. -ro/// F¹. -ro sanc u. -ri
 sunt Eaov 18 haut om. a. non va. H 19 ad a. a F²va. S |
 degentum F². denige///ū F¹. -gendū d¹a 21 ac quid R. aut
 cui ova. G 22 primo au 23 sint R(?)ova. D 24 natura
 uero F². -urae ue F¹ | uis aut o 26 pavonis ego. -nes ll. v.
 de singulari et plurali numeris promiscue iunctis cfr. Müller
 stil. p. 56 (Sillig ad XXXV 168).

maculas et tot animalium picturas commemorem, parvum dictu, sed immensum aestimatione, tot gentium sermones, tot linguae, tanta loquendi varietas, ut externus alieno paene
 8 non sit hominis vice! iam in facie vultuque nostro cum sint decem aut paulo plura membra, nullas duas in tot milibus 5 hominum indiscretas effigies existere, quod ars nulla in paucis numero praestet adfectando! nec tamen ego in ple-
 risque eorum obstringam fidem meam potiusque ad auctores relegabo, qui dubiis reddentur omnibus, modo ne sit fastidio Graecos sequi, tanto maiore eorum diligentia vel cura 10 vetustiore.

9 2. (2) Esse Scytharum genera et quidem plura, quae
 4, 88 corporibus humanis vescerentur, indicavimus. id ipsum in-
 6, 53 credibile fortasse, ni cogitemus in medio orbe terrarum [ac
 Sicilia et Italia] fuisse gentes huius monstri, Cyclopas et 15
 Laestrygonas, et nuperrime trans Alpīs hominem immolari
 gentium earum more solitum, quod paulum a mandendo
 10 abest. sed iuxta eos, qui sunt ad septentrionem versi, haut
 procul ab ipso aquilonis exortu specuque eius dicto, quem
 locum Ges clithron appellant, produntur Arimaspi, quos 20
 4, 88 diximus, uno oculo in fronte media insignes. quibus ad-
 6, 50 sidue bellum esse circa metalla cum grypis, ferarum volucris
 genere, quale vulgo traditur, eruente ex cuniculis aurum,
 mira cupiditate et feris custodientibus et Arimaspis rapien-
 tibus, multi, sed maxime inlustres Herodotus et Aristeeas 25

§ 9: (16) cfr. Pl. XXX 13. Caes. BG VI 16. Mela III 18. —
 § 10: Mela II 1. 2. Gell. IX 4, 6. Sol. 15, 20. 22. 23. Ael. IV 27.
 Herod. III 116. IV 13. 27.

5 molibus F¹a 7 ergo F¹R¹au 8 meā F¹d²v. m/// F¹.
 modo Rau 9 religabo au 11 vetustiora F¹a 12 Ecce o
 13. 14 incredibili o. credibile a 14 an fortassis? cfr.
 nota ad XXXIII 11. Fels p. 17 | ne Rao 14. 15 uncōs ego
 posui | ab italia ac D² | et italia E²ov(J). quoque et italia R².
 om. rH. cfr. III 89. 59 17 mori Fa 18 sed et ova.D |
 aut Fa 20 γῆς κλεῖθρον (Turn.) S. gesclithnon E². -tron G.
 -ton rH. gesglithron v 21 insignis FaD 22 esse ne F |
 metallā F. -llum B | grypis (Gron.) S. -phis v. grifis R²o. cypris r
 25. 5, 1 aristeeas conesius o

Proconnesius scribunt. super alios autem Anthropophagos 11
 Scythas in quadam convalle magna Imavi montis regio est
 quae vocatur Abarimon, in qua silvestres vivunt homines
 aversis post crura plantis, eximiae velocitatis, passim cum
 5 feris vagantes. hos in alio non spirare caelo ideoque ad
 finitimos reges non pertrahi neque ad Alexandrum Magnum
 pertractos Baeton itinerum eius mensor prodidit. priores 12
 Anthropophagos, quos ad septentrionem esse diximus, decem
 dierum itinere supra Borysthenen amnem ossibus humano-
 10 rum capitum bibere cutibusque cum capillo pro mantelibus
 ante pectora uti Isigonus Nicaeensis. idem in Albania
 gigni quosdam glauca oculorum acie, a pueritia statim canos,
 qui noctu plus quam interdiu cernant. idem itinere die-
 rum XIII supra Borysthenen Sauromatas tertio die cibum
 15 capere semper.

Crates Pergamenus in Hellesponto circa Parium genus 13
 hominum fuisse, quos Ophiogenes vocat, serpentium ictus
 contactu levare solitos et manu inposita venena extrahere
 corpori. Varro etiamnum esse paucos ibi, quorum salivae
 20 contra ictus serpentium medeantur. similis et in Africa 14
 Psyllorum gens fuit, ut Agatharchides scribit, a Psyllo
 rege dicta, cuius sepulcrum in parte Syrtium Maiorum est.

§ 11: (3) Gell. ib. Aug. CD XVI 8. — (7) Baeton fr. 3 Mü.
 § 12: (9) Mela II 13. 14. (Sol. 15, 3). Isigon. fr. 1 Mü. — Gell.
 ib. Sol. 15, 5. — § 13: Strabo XIII 588. — Varro ap. Priscian.
 X 31 p. 524, 2 H. — § 14: Agath. fr. 20 Mü. Ael. I 57. XVI 27.
 Nicand. fr. 32 Schn. Lucan. IX 893 sq. Sol. 27, 41. 42. cfr. Pl.
 VIII 93. XXVIII 30.

2 imaue FR¹. Timauī va. B | abarmon a 7 Beton o va. H |
 eiusdem (eius o^a) alexandri oz 10 mantelibus R (?) B. -tili-
 bus d²o. antelibus a. bant- Fd¹. balt- v 11 nicaeensis v.
 iceensis U. uo 12 a R² Vere. om. ruov 14 XIII TJ. tres-
 decim D². tred- D. decim D¹FR¹ (excidit III post m). decem
 R²Eav 16 hellespontos F. -tum o va. C 17 fuisse tradit
 va. S 18 contactus F | solitus FR 19 etiamnum RH. -nunc
 ov. etiannū Fa. an etiam tum? | saluare F 20 mediantur F.
 -dantur a. -dentur oz 21 psillorum ao | a psillo o. ab syllo
 (sillo a) Fa

horum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus et cuius odore sopirent eas; mos vero liberos genitos protinus obiciendi saevissimis earum eoque genere pudicitiam coniugum experiendi, non profugientibus adulterino sanguine natos serpentibus. haec gens ipsa quidem prope internitione sublata est a Nasamonibus, qui nunc eas tenent sedes. genus tamen hominum ex iis, qui profugerant aut cum 5 pugnatum est afuerant, hodieque remanet in paucis. simile et in Italia Marsorum genus durat, quos a Circae filio ortos ferunt et ideo inesse iis vim naturalem eam. et tamen 10 omnibus hominibus contra serpentes inest venenum: ferunt ictas saliva ut ferventis aquae contactu fugere; quod si in fauces penetraverit, etiam mori, idque maxime humani ieiuni oris.

Supra Nasamonas confinesque illis Machlyas androgynos 15 esse utriusque naturae, inter se vicibus coeuntes, Calliphanes tradit. Aristoteles adicit dextram mammam iis 16 virilem, laevam muliebrem esse. in eadem Africa familias quasdam effascinantium Isigonus et Nymphodorus, quorum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriantur 20 infantes. esse eiusdem generis in Triballis et Illyris

§ 14: (6) Herod. IV 173. Gell. XVI 11, 4 sq. — § 15: Gell. ib. 1. 2. Sol. 2, 27. — (12) Ar. VIII 29, 607^a 30. Nic. ther. 86. cfr. Pl. XXVIII 19. 35. — Calliph. FHG IV 352. Ar. fr. 606 Rose. Aug. CD XVI 8. — § 16: Isig. fr. 2 Mü. Nymphod. fr. 23 Mü. Gell. IX 4, 8. cfr. Verg. B 7, 27.

2 odori Fa | soperient a | mox FR¹a 5 internitione ll. o. -remtionem va. C 8 abfuerant ova. Brot. afuerat F. adf. a | remanent F Dal. 9 genus Foz G(J). gentis Ra.S. -te v | cyrce a. -ces v. circes o Bas. 10 ferunt ll. ov(S). feruant Dal. 11 ferunt D¹FE¹a. -ntque rov 12 ictas FREov. -ta a. -tuus D¹D. -tu dT. om. D¹ | salivae dT D. -ue D | contactu Tsozv(J). -tū ll. G(D) 15 machlyas B(?) G. maclyas ro B. -lias v 16 coeuntes B(?)v. -tibus ro 19 isignonus F. isogonus o passim | nunphodorus o. nimphodonus a. nimfodorus F. Mempho- va. Bas. add. tradunt D²ova. H(D) 20 probata ll. v(G). prata C | arescunt Fa | emoriuntur a 21 et Illyris v. cfr. Gel- lius. et illiris (-ricis o) E²o om. r

adicit Isigonus, qui visu quoque effascinent interemantque quos diutius intueantur, iratis praecipue oculis, quod eorum malum facilius sentire puberes; notabilius esse quod pupillas binas in oculis singulis habeant. huius generis et femi-
 5 nas in Scythia, quae Bitiae vocantur, prodit Apollonides. Phylarchus et in Ponto Thibiorum genus multosque alios eiusdem naturae, quorum notas tradit in altero oculo geminam pupillam, in altero equi effigiem; eosdem praeterea non posse mergi, ne veste quidem degravatos. haut dissi-
 10 mile ãs genus Pharmacum in Aethiopia Damon, quorum sudor tabem contactis corporibus afferat. feminas quidem 18 omnes ubique visu nocere quae duplices pupillas habeant, Cicero quoque apud nos auctor est. adeo naturae, cum ferarum morem vescendi humanis visceribus in homine genuisset, gignere etiam in toto corpore et in quorundam oculis quoque venena placuit, ne quid usquam mali esset quod in homine non esset.

Haut procul urbe Roma in Faliscorum agro familiae sunt 19 paucae quae vocantur Hirpi. hae sacrificio annuo, quod fit
 20 ad montem Soractem Apollini, super ambustam ligni struem ambulantes non aduruntur et ob id perpetuo senatus consulto militiae omniumque aliorum munerum vacationem ha-

§ 17: Sol. 1, 101. Apollon. FHG IV 310. Phylarch. fr. 68 Mü. cfr. Plut. qu. conv. V 7 p. 680°. — Damon FHG IV 376. — § 18: Cic. fr. phil. 19 Kl. — § 19: Sol. 2, 26. Varro ap. Serv. Aen. XI 787. Strabo V 226. Sil. It. V 175.

1 effascinant a o | interaemantquae F. -rimantque r o v
 3 puberes d²ov. -bes R d¹. -bei a u. -bey F | notabile iis con-
 Rh 4 oculis U. nov. del. S | singulis om. a | habeant v. -ant
 oculis U. u S | et R a (Rh) G. ef. u. of F. om. v | in scythia o. in-
 scitia U. u | Bitiae De Sol. -tie R². Bithyae Be St Byz. om. R¹.
 uitiae r u o v 6 Thibiorum Be Didymo (M Schmidt p. 370). tib-
 R o v. thyb- r 7 notae F a u 9 nec o v a. G 10 his d o D.
 id F a | pharnacum R (?) C cum Turn. adv. 24, 42 11 prodidit
 Damon v a. S | afferat o v. adf. R (?) Brot. eff- r D 14 morem
 o (R?) G. -re r v 19 Hirpi. hae (Salm.) H. hyrpi hae R (?).
 hyrpie d u. hyrbiae F. yrpie a. hirpiae (-ie o) quae o v
 21 consultu s o 22 habent o v. -et U.

- 20 bent. quorundam corpori partes nascuntur ad aliqua mira-
biles, sicut Pyrro regi pollex in dextro pede, cuius tactu
lienosis medebatur. hunc cremari cum reliquo corpore
non potuisse tradunt conditumque loculo in templo.
- 21 Praecipue India Aethiopumque tractus miraculis scatent. 5
maxima in India gignuntur animalia. indicio sunt canes
grandiores ceteris. arbores quidem tantae proceritatis tra-
duntur, ut sagittis superiari nequeant — et facit ubertas soli,
temperies caeli, aquarum abundantia, si libeat credere, ut
sub una fico turmae condantur equitum —, harundines vero 10
tantae proceritatis, ut singula internodia alveo navigabili ter-
22 nos interdum homines ferant. multos ibi quina cubita con-
stat longitudine excedere, non expuere, non capitis aut den-
tium aut oculorum ullo dolore adfici, raro aliarum corporis
partium: tam moderato solis vapore durari. philosophos 15
eorum, quos gymnosophistas vocant, ab exortu ad occasum
perstare contuentes solem immobilibus oculis, ferventibus
harenis toto die alternis pedibus insistere. in monte, cui
nomen est Nulo, homines esse aversis plantis octonos digi-
23 tos in singulis habentes auctor est Megasthenes; in mul- 20
tis autem montibus genus hominum capitibus caninis fera-
rum pellibus velari, pro voce latratum edere, unguibus

§ 20: (2) Plut. Pyrr. 3 extr. Nepotiani epit. 24. cfr. Pl. XXVIII 34. — § 21: Ael. XVI 12. cfr. Pl. VIII 149 sq. — Sol. 52, 46. — (10) Strabo XV 694. Diod. XVII 90, 5. Arrian. h. Ind. 11, 7. Curt. IX 1, 10. — (11) Herod. III 98. Ctesias fr. 63. 57, 6 Mü. Pl. XVI 162. — § 22: Sol. 52, 25. 26. — Megasth. fr. 31 Mü. — § 23: Ctesias fr. 76. 84 Mü. (Hecat. fr. 265.) Gell. IX 4, 9. Sol. 52, 27—29. Aug. CD XVI 8.

1 aliqua E²ov. -uam R². aliaque E¹au. -uam r 2 in
cuius Fau 3 liniosis Fa 5 Et praecipue a 8 superari
va.H | et (coni. S) J. e FR. om. D¹. hec D²ao. haec Ed² in
ras. v. hoc Rück | dist. S | facit — 9 abundantia damn. D
10 ficu a do va. S. cfr. vol. IV p. 486 ad XXV 121 12 ferunt
FR 13 longitudinē R | non dentium ova (Rh) G 14 r&ro
FRa 17 pstare E²TH. pstare rv 18 in om. a | montē
FRa 19 nulo D²R(?) Eo H. nullo r. milo v | auersos RS
20 singulis pedibus d²ova.H 22 latrato medere Fa

armatum venatu et aucupio vesci; horum supra centum viginti milia fuisse prodente se Ctesias scribit, et in quadam gente Indiae feminas semel in vita parere genitosque confestim canescere. idem hominum genus, qui Monocoli
 5 vocarentur, siugulis cruribus, mirae pernecitatis ad saltum; eosdem Sciapodas vocari, quod in maiore aestu humi iacentes resupini umbra se pedum protegant. non longe eos a Trogodytis abesse, rursusque ab his occidentem versus quosdam sine cervice oculos in umeris habentes. sunt et
 10 satyri subsolanis Indorum montibus (Catarchludorum dicitur regio), perniciosissimum animal, iam quadrupes, iam recte currentes humana effigie; propter velocitatem nisi senes aut aegri non capiuntur. Choromandarum gentem vocat Tauron silvestrem, sine voce, stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. Eudoxus in meridianis Indiae viris plantas esse cubitales, feminis adeo parvas, ut Struthopodes appellentur. Megasthenes gentem inter
 15 Nomadas Indos narium loco foramina tantum habentem, anguium modo loripedem, vocari Sciratas. ad extremos

§ 24: Megasth. fr. 13 Mü. Ael. XVI 21. Ctesias fr. 57 Mü. — (14) Sol. 52, 32. — § 25 26: Megasth. fr. 33 Mü. Strabo XV 711. Gell. IX 4, 10. Aug. CD XVI 8.

1 armatu a. -acū R¹. -ari R² 2 prudente sae F. proditur z. -duntur va. (Rh) G. cfr. VI 191 | Ctesias o. Etesias Fa | et om. ad Tozva. (Rh) G 4 item va. S | monoculi ad. -oceoli o. -osceli R³ va. H 5 uocantur a. -centur coni. S 6 eosdemque va. S | sciapodas RTs H. -dis F. sciopadas d. -podas B. -pidas v. sciopodas o. piaculis a | qui ova. C | maiore Rdv(S). -ri o G(J). calore Fa 8 occidentem versus ov. -te uersos FRa 9 habentis FRS . 10 subter solanis a | catharchludorum Edo H. cartadulorum v. (Κόρουδα vel Κόλουδα Ael.) 11 perniciosissimum a | iam ego. tam FdTU. tamquam asozv tum G(S). cum R(?) H | quadrupes ova S. -pes a | iam ego. tam FdTausov. tum R(?) G. cfr. Wölfl. arch. II p. 245. 241 13 Choromandarum coni. He Ctesia | tauroni Fao 15 eudoxus F. -doxius o 16 feminas Fao 17 struthopodes Fao | appellantur FR 19 Sciratas U 150. cfr. Ael. NA XVI 22. -ritas DRdEa D. scyr- FTv(H). Syricitas B. -istas z. om. o

fines Indiae ab oriente circa fontem Gangis Astomorum gen-
 tem sine ore, corpore toto hirtam vestiri frondium lanugine,
 halitu tantum viventem et odore, quem naribus trahant.
 nullum illis cibum nullumque potum, radicum tantum flo-
 rumque varios odores et silvestrium malorum, quae secum 5
 portant longiore itinere, ne desit olfactus; graviore paulo
 26 odore haut difficulter exanimari. super hos extrema in
 parte montium *Trispithami* Pygmaeique narrantur, ternas
 spithamas longitudine, hoc est ternos dodrantes, non exce-
 dentes, salubri caelo semperque vernante montibus ab aqui- 10
 lone oppositis, quos a gruibus infestari Homerus quoque
 prodidit. fama est insidentes arietum caprarumque dorsis
 armatos sagittis veris tempore universo agmine ad mare
 descendere et ova pullosque earum alitum consumere; ter-
 nis expeditionem eam mensibus confici; aliter futuris gregi- 15
 bus non resisti. casas eorum luto pinnisque et ovorum
 27 putaminibus construi. Aristoteles in cavernis vivere
 Pygmaeos tradit, cetera de iis ut reliqui. Cynos Indorum
 genus Isigonus annis centenis quadragenis vivere, item
 Aethiopus Macrobios et Seras existimat et qui Athon mon- 20
 tem incolant, hos quidem, quia viperinis carnibus alantur;
 itaque nec capiti nec vestibus eorum noxia corpori inesse
 28 animalia. Onesicritus, quibus locis Indiae umbrae non
 sint, corpora hominum cubitorum quinum et binorum pal-

§ 26: Hom. *I* 3—6. (Hecat. fr. 266 Mü.) — § 27: Ar. *VIII*
 12, 597*8. — Isig. fr. 3 Mü. — Mela *II* 85. 32. — cfr. Pl.
XXIX 121. — § 28: Onesicr. fr. 25. Ctesias fr. 72. 84 Mü. Val.
M. VIII 13 ext. 5. Sol. 52, 28.

1 asiomorum ad² in marg. -ornorum o 3 tantum om. o
 4 illis alium cibū a | nullusque potus FR¹a | tantum radicum
 ova. S 6 paulo odore ov. odore paulo d². om. ll 8 Tri-
 spithami H. -maei P. spithami T D. -maei v. sphithami B.
 -tami DEo. sphyt- F. psit- a. (excidit III post m: cfr. § 12) | que
 om. va. H 9 spithamas v. ephi- Ba. ephi- F. Phi- o 11 hu-
 merus F. om. o 12 est quod o 13 armatū sagiatis (-acis a) Fa
 15 regibus non terrestri Fa 18 tradit isigonus d². Isig-
 tradit va. G 19 uiuere tradit D² D 20 macrobius a. -byus F
 existimant DE² va. Bas. 21 incolunt a 24 corpori Fa
 binorum palmorum v. -narum -marum ll. J

morum existere, et vivere annos CXXX nec senescere, sed ut medio aevo mori. Crates Pergamenus Indos, qui centenos annos excedant, Gymnetas appellat, non pauci Macro-
 bios. Ctesias gentem ex his, quae appelletur Pandae, in
 5 convallibus sitam annos ducenos vivere, in iuventa candido capillo, qui in senectute nigrescat, contra alios quadragenos 29
 non excedere annos, iunctos Macrobiis, quorum feminae semel pariant. idque et Agatharchides tradit, praeterea locustis eos ali et esse pernices. Mandorum nomen iis de-
 10 dit Clitarchus, et Megasthenes trecentos quoque eorum vicos adnumerat. feminas septimo aetatis anno parere, senectam quadregesimo accidere. Artemidorus in Tapro- 30
 bane insula longissimam vitam sine ullo corporis languore traduci. Duris Indorum quosdam cum feris coire mixtos-
 15 que et semiferos esse partus. in Calingis eiusdem Indiae gente quinquennes concipere feminas, octavum vitae annum non excedere. et alibi cauda villosa homines nasci pernici-
 tatis eximiae, alios auribus totos contegi.

Oritas ab Indis Arabis fluvijs disternitur. hi nullum
 20 alium cibum novere quam piscium, quos unguibus dissectos sole torreant atque ita panem ex iis faciant, ut refert Cli-

§ 29: Agatharch.: FHG III p. 195. Clitarch. fr. 14 Mü. — Megasth. fr. 33 Mü. — § 30: Duris fr. 19* Mü. — (15) Sol. 52, 31. — (17) Ctesias fr. 57, 31. Strabo XV 711. cfr. Pl. IV 95. — (19) cfr. Pl. VI 95. 97. — Clitarch. fr. 21* Mü.

2 ut *ll.v.* an in? 3 gymnetas *Ce Strab. XV 719 init.*
 -estos R¹. -estas *rv* 4 Ecesias item o | appellatur *ova.H* |
 Pandae *ego coll. VI 76.* -dare (-dere **FE**²) *ll.o.* -darae (*U*) *J.* -dore
d H. -dora *v* 7 excedet canos **Fa** 9 Mandrorum *va.H.*
 Pandarum *coni. P.* (cfr. Mandaei *VI 64*) | nominis **Fa**. nomen
 his (**DE**?) *D* 10 quoque *D.* que *ll.v* 11 uico **Fa** | adnume-
 rant **E**²z 12 senectutē **R** | anno accidere *Bava.H* | tapro-
 bani *F.* -na *aova.S* 13 insulā *Fva.C* 14 Duris *G.* uiros
R²ov. iuris *ru* 15 Calingis *B.* cfr. *VI 64.* col- (*Quol-R*) *ll.o.*
 -guis *v* 16 gente *v.* -tes **FRo.** esse gentes **a** 17 an et
 alios ibi? 19 Oritas *B.* sor- *ll.v* | arabis *ll.v(S).* Arbis *B.*
cfr. VI 109 | hi nullum d(?) *H.* ii nu- *v.* hinc ill- *a.* hinc ull- **FR**
 20 civium **Fa** 21 faciant *H(S).* -iunt *ll.v(Brot).*

- 31 tarchus. Trogodytas super Aethiopiam velociore equis esse Pergamenus Crates, item Aethiopus octona cubita longitudine excedere; Syrbotas vocari gentem eam. Nomadum Aethiopum secundum flumen Astragum ad septentrionem vergentium gens Menisminorum appellata abest ab oceano 5 dierum itinere viginti. animalium, quae cynocephalos vocamus, lacte vivit, quorum armenta pascit maribus interemptis
- 32 praeterquam subolis causa. in Africae solitudinibus hominum species obviae subinde fiunt momentoque evanescent.

Haec atque talia ex hominum genere ludibria sibi, nobis 10 miracula ingeniosa fecit natura. ex singulis quidem quae facit in dies ac prope horas, quis enumerare valeat? ad detegendam eius potentiam satis sit inter prodigia posuisse gentes. hinc ad confessa in homine pauca.

- 33 3. (3) Tergeminos nasci certum est Horationum Curia- 15 tiorumque exemplo. super inter ostenta ducitur praeterquam in Aegypto, ubi fetifer potu Nilus amnis. proxime supremis Divi Augusti Fausta quaedam e plebe Ostiae duos mares, totidem feminas enixa famem, quae consecuta est, portendit haud dubie. reperitur et in Peloponneso quinos 20 quater enixa, maioremque partem ex omni eius vixisse partu.

§ 31: (3) cfr. Pl. VI 190. — § 33: (17) Ar. fr. 284 Rose ap. Strab. XV 695. Ar. G IV 4, 770^a 34. Col. III 8, 1. Sen. NQ III 25, 1. Sol. 1, 51. — (18) Sol. 1, 50. 51. — (20) Ar. VII 4, 584^b 33. Gell. X 2, 1. Dig. V 4, 3. XLVI 3, 36.

4 astragum *ll. v (H)*. -trapum *z*. -tapum *B*. cfr. V 53
 5 maenismorum (moen- *R*) *F*¹*R*. -smorum *F*². (Medimnorum *coni. B e VI 190*) | ē (*pro abest*) *a* 6 cynocepalos *F*¹*d*. ceni-
 cep- *a* 7 quorum *F*(?) *dR*²*v*. quarum *rD* | armenta *F*²*R*²*v*.
 armata *r* 8 praeterquia *F*. -rq; *a* 11 ex *R*¹*U*151 et *rv* |
 singula *R*³*ova.S* 12 fecit *Fau* 14 in *om. F*¹*R*¹*a* | *om R*
 15 orationum *Fava. L* | curatorum (*om. que*) *F*¹*a* 16 supra
va.S | ducitur *du Rh*. adduc- *E*²*v (D)*. dic- *rG*. cfr. *n. luc. p. 100*
 17 annis (*atnis F*¹) *ll. H*. antnis *u. annis (Rh) G. om. v* | pro-
 xime (-mae *F*¹) *FRov (H)*. -mis *au (Rh) G* 18 superis *F*¹*au* |
 Hostie *o* 19 et totidem *o. totidemque E*²*D* 20 et *om. a* |
 peloponensu *a*. -esu *r* | quinos *Sabell. ex Ar. binos ll. va. C (H)*
 21 omni eius *F*²*R*²*E*²*v*. omnibus *r*

et in Aegypto septenos uno utero simul gigni auctor est Tro-
gus.

Gignuntur et utriusque sexus quos hermaphroditos vo- 34
camus, olim androgynos vocatos et in prodigiis habitos,
5 nunc vero in deliciis. Pompeius Magnus in ornamentis
theatri mirabiles fama posuit effigies, ob id diligentius magno-
rum artificum ingeniis elaboratas, inter quas legitur Euty-
chis a XX liberis rogo inlata Trallibus, enixa XXX partus,
Alcippe elephantum. quamquam id inter ostenta est. nam-
10 que et serpentem peperit inter initia Marsici belli ancilla, et
multiformes pluribus modis inter monstra partus eduntur.
Claudius Caesar scribit hippocentaurum in Thessalia 35
natum eodem die interisse, et nos principatu eius adlatum
illi ex Aegypto in melle vidimus. est inter exempla in ute-
15 rum protinus reversus infans Sagunti quo anno deleta ab
Hannibale est.

4. Ex feminis mutari in mares non est fabulosum. 36
invenimus in annalibus P. Licinio Crasso C. Cassio Lon-
gino cos. Casini puerum factum ex virgine sub parentibus
30 iussuque haruspicum deportatum in insulam desertam. Li-
cinius Mucianus prodidit visum a se Argis Arescontem,
cui nomen Arescusae fuisse, nupsisse etiam, mox barbam et

§ 33: (2) Trogus = Ar. fr. 284 Rose. Sol. 1, 51. — § 34:
(3—5) Gell. IX 4, 16. (Aug. CD XVI 8.) — cfr. Liv. XXVII 11, 5.
Obseq. 108. — (5) Sol. 1, 52. cfr. Pl. XXXIV 91. Tatian. c. Graec.
55 p. 118 sq. Worth. — § 35: Obseq. 118. — (12) Claud. fr. 8
Peter. Phlegon mir. 34. — § 36: (17—p. 14, 4) Gell. IX 4, 15. —
(21) Mucian. fr. 2 Brunn.

1 uno om. ova. (Rh) G 7 Eutythis (B) H. cfr. Sol. -thy-
cis R. -thicis Fd. -ticis a. -tyche C. -tice v 8 Trallibus C.
trallis (ortum e trallib.) D²F¹R²Eav. -llix R¹. rallis D¹. traxil-
lis F² | nixa F¹a 9 alcippe v. -ilpe U | dist. U 152 10 bellis
F¹Ea | ancilla et F²S(D). -llae D²F¹d. -lle R¹. -lla R²v(J). an-
chilles Ea. ach- z 14 in egipto o 16 annibale FRC 18 P.
G. C. ll. eras. E²v. Q. Gell. 19 cassini F²G. -no F¹. caniso a
21 mutianus Faova. H (passim) | esse a se Gell. | ariston-
tem ll. ova. C 22 cui — fuisse om. o | arescuse F. -cus et a |
fuisset F²Gell. va. S | etiam om. o

virilitatem provenisse uxoremque duxisse; eiusdem sortis et Zmyrnae puerum a se visum. ipse in Africa vidi mutatum in marem nuptiarum die L. Consitium civem Thysdritanum, *vivebatque cum proderem haec.*

- 37 editis geminis raram esse aut puerperae aut puer- 6
perio praeterquam alteri vitam; si vero utriusque sexus
editi sint gemini, rariorem utrique salutem. feminas cele-
rius gigni quam mares, sicuti celerius senescere. saepius
in utero moveri mares et in dextera fere geri parte, in laeva
feminas. 10
- 38 5. (4) Ceteris animantibus statum et pariendi et par-
tus gerendi tempus est; homo toto anno et incerto gignitur
spatio, alius septimo mense, alius octavo et usque ad initia
undecimi. ante septimum mensem haut umquam vitalis
est. septimo non nisi pridie posteroque pleniluni die aut 15
39 interlunio concepti nascuntur. tralaticium in Aegypto est
et octavo gigni, iam quidem et in Italia tales partus esse
vitales, contra priscorum opiniones. variant haec pluribus
modis. Vistilia, Gliti ac postea Pomponi atque Orfiti claris-
simorum civium coniunx, ex iis quattuor partus enixa septimo 20

§ 36: (3) Auson. epigr. 64, 12. — § 37. 38: Ar. VII 4, 585^a 1.
3, 583^b 24. G IV 6, 775^a 25. 12. probl. 894^a 11. — Ar. VII 3, 583^b 3.
4, 584^a 25. 33—38. — (16) ib. 584^b 5. cfr. Cens. DN 7, 7. —
§ 39: (18) Varro ap. Gell. III 16, 9.

2 zmirne o. zimi- a. Smyrnae E³va.S | ad se F¹a 3 die
om. a. (die nuptiarum Gell.) | consitium DFEaD. coss- Gell.
conficium o. cossic- Rd(?)v | thisdritanum a.o. tis- va. H
4 uivebatque — haec ego e Gellio. om. ll. v 5 lac. indic. U 153;
exiderunt fere Aristoteles tradit | raram (DE?)C. rarū FRav
7 editis in gemini Fa 10 feminas a R. -ina F. -inas
constat va.S 11 statutum ova.G 12 egrediendi a.o. ege-
rendi uva.C 13 initium RS 14 undeci E¹. decimi E².
decimi undecimique va.D 16 tralaticium F¹. -titium F²RH(J).
transla- v 17 dist. U 153 18 uariantur E¹ 19 uestilia
D¹E²va.J. cfr. Tac. ann. II 85 | gliti DF²a.D. ///iti E¹. gliici E².
cliti F¹. cliici E¹. editi E². C. Lici J. C. Herdicii v cfr. mus.
Rhen. XVIII p. 230 | orfici ad 20 coniunx F²Rv(D). -iux rH |
is F. his rC | partes a¹. -res a²

- semper mense, genuit Suillum Rufum undecimo, Corbulonem septimo, utrumque consulem, postea Caesoniam, Gai principis coniugem, octavo. in quo mensum numero genitis 40 intra quadragensimum diem maximus labor, gravidis autem 5 quarto et octavo mense, letalesque in iis abortus. Masurius auctor est L. Papirium praetorem secundo herede lege agente bonorum possessionem contra eum dedisse, cum mater partum se tredecim mensibus diceret tulisse, quoniam nullum certum tempus pariendi statutum videretur.
- 10 6. (5) A conceptu decimo die dolores capitis, oculorum 41 vertigines tenebraeque, fastidium in cibus, redundatio stomachi indices sunt hominis inchoati. melior color marem ferenti et facilius partus, motus in utero quadragensimo die. contraria omnia in altero sexu, ingestabile onus, crurum et 15 inguinis levis tumor, primus autem XC die motus. sed 42 plurimum languoris in utroque sexu capillum germinante partu et in plenilunio, quod tempus editos quoque infantes praecipue infestat. adeoque incessus atque omne quicquid dici potest in gravida refert, ut salsioribus cibus usae carentem unguiculis partum edant et, si respiravere, difficilius enitantur. oscitatio quidem in enixu letalis est, sicut sternuisse a coitu abortivum.

§ 40: Ar. VII 10, 587^b6. Cens. DN 11, 7. — (4. 5) Ar. VII 4, 584^b14. — (5) Masur. fr. 24 Huschke. cfr. Gell. III 16, 23. — § 41 42: Sol. 1, 62—64. — (10) Ar. VII 4, 584^a2sq. — (12) Ar. ib. 584^a13. — (15) ib. 583^b4. — (19) ib. 585^a27. 587^a4. — (21) Gell. III 16, 24.

1 corbulonem (D?)v. -ne R²a. -no R¹. -nae (a corbu- F³) F. -lione E 3 mensium RavaS 4 diem om. F¹a | clabos F¹. gla- F²a 5 abortus v. -tuus D. -tibus ll 6 Papirium v e Gellio. papur- (parpur- R) ll 8 se tredecim F²E²R(?)C. se dec- E¹. sed sedec- DF¹a. XIII v | dicere F¹a. (tulisse diceret Gell.) 9 statutū DFRE²a d²v (D). -utum ei Gell. statum E¹d¹H 11 uertiginis F. om. a 12 colos dSJ 14 contra o 15 leui F¹au | humor o | XCC R¹. CX F¹a 16 plurimis F¹. -mi a | laboris oz | capillo E¹D. sed cfr. XXX 101 17 editus F¹. et eductos a 19 carentes oz 20 partum om. F¹a. -tus oz 21 enitatur F¹a | enix F¹. -xa a¹ | sternuisse F²ov. -utasse R²z. renuisse F¹R¹a

- 43 7. Miseret atque etiam pudet aestimantem quam sit
frivola animalium superbissimi origo, cum plerisque abortus
causa odor a lucernarum fiat extinctu. his principiiis nas-
cuntur tyranni, his carnifex animus! tu qui corporis viribus
fidis, tu qui fortunae munera amplexaris et te ne alumnum 5
44 quidem eius existimas, sed partum, tu cuius imperatoria
est mens, tu qui te deum credis aliquo successu tumens,
tanti perire potuisti! atque etiam hodie minoris potes, quan-
tulo serpentis ictus dente aut etiam, ut Anacreon poeta,
acino uvae passae, ut Fabius Senator praetor, in lactis haustu 10
uno pilo strangulatus. is demum profecto vitam aequa lance
pensitabit, qui semper fragilitatis humanae memor fuerit.
- 45 8. (6) In pedes procidere nascentem contra naturam
est, quo argumento eos appellavere Agrippas ut aegri par-
tus, qualiter et M. Agrippam ferunt genitum, unico prope 15
felicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis. quam-
quam is quoque adversa pedum validudine, misera iuventa,
exercito aevo inter arma mortesque ac noxia accessu, in-
felici terris stirpe omni, sed per utrasque Agrippinas maxime,

§ 43: (3) Ar. VIII 24, 605^a1. — § 44: (9) Val. M. IX 12
ext. 8. — § 45: Ar. VII 8, 586^b6. cfr. Pl. X 183. — Gell. XVI
16, 1. Nonius p. 557 M. cfr. Quintil. I 4, 25. — (13—17. p. 17, 3—5)
Sol. 1, 65. 66.

1 putet aestimante F¹a 2 friuo F¹a | superuis si a.
-uisi F¹ | plerumque R(?)va.D 3 odor ab o. -rum a | ex-
tinctū Fa 5 amplexaris et ov. -ri sed F¹R¹. -ris sed F²R²a
6 tu F²Rov(S). tum F¹. tamen au. tu tamen H | impera-
toria U 154. semper tinctoria (inct- D²) U. no²H. -per uictoria
(in ui- v) dTv 7 tumens ov. -mes U. S 8 tanti D¹FE²u
(Rh)G. -te R¹E¹. ante R²a. tantine D²D. -ti tamen ov. -ti tum z |
atqui ozva.G 9 ictus R²v. -tu ro 13 procire R¹. -cedere
R²oSol.va.D 14 e (ex zC) quo ozva.(Rh)G | aegri partus
F²Ea.S. -re partus DF¹E²v. -re partos E²oSol.C(D). (ab aegro
partu Nonius) 15 et del. E²va.S 17 dist.va.D 18 mortes-
que DFR²G. -tēque Eau. -tisque (U 155) D. ostes qua R¹(?).
hostesque dT. -tesque et ad mortem v | ac noxia ego. -xio R².
ad noxia F²E¹G. -xi F¹. -xio DE¹E²au. obnoxio zv(S). adeo
noxio D | accessu DF¹REav(S). successu F²G. (loc. desperatus)
18. 19 infeci F¹. interfici a 19 terri F¹ | omnis a

quae Gaium, quae Domitium Neronem principes genuere
 totidem faces generis humani, praeterea brevitae aevi, quin- 46
 quagensimo uno raptus anno in tormentis adulteriorum
 coniugis socerique praegravi servitio, luisse augurium prae-
 5 posteris natalis existimatur. Neronem quoque, paulo ante
 principem et toto principatu suo hostem generis humani,
 pedibus genitum scribit parens eius Agrippina. ritus na-
 turae hominem capite gigni, mos est pedibus efferri.

9. (7) Auspicatus enecta parente gignuntur, sicut Scipio 47
 10 Africanus prior natus primusque Caesarum a caeso matris
 utero dictus, qua de causa et Caesones appellati. simili
 modo natus et Manilius, qui Carthaginem cum exercitu in-
 travit. 10. (8) Vopiscos appellabant e geminis qui retenti
 utero nascerentur altero interempto abortu. namque maxima,
 15 etsi rara, circa hoc miracula existunt.

11. (9) Praeter mulierem pauca animalia coitum novere 48
 gravida; unum quidem omnino aut alterum superfetat. extat
 in monimentis et medicorum et quibus talia consecrari curae
 fuit uno abortu duodecim puerperia egesta. sed ubi paulu-
 30 lum temporis inter duos conceptus intercessit, utrumque per- 49
 fertur, ut in Hercule et Iphicle fratre eius apparuit et in
 ea quae gemino partu alterum marito similem alterumque

§ 46: Agrippina fr. 2 Peter. — § 47: Nonius p. 556. 557 M.
 Quintil. ib. Jul. Par. epit. de praen. 6. 4. — § 48. 49: Ar. VII
 4, 585*3—6. 11—21. Sol. 1, 60. 61.

1 q; F¹a | graiū a. Caium va.S | q; F¹a. quaeque F²R²z.
 et va.S¹ 4 praegravis F¹Ra | praeposteria (-ra a. -riaa u)
 talis F¹au. -ri ortus z Sol.va.(Rh)G 5 quippe o 7 ritus
 coni. H. ritu ll.ov 8 capite hominem va.S(J) 9 auspi-
 catus F¹a | enecata oz | sicut F²R²E²o Sol. v. sie D. sic rD
 10 primūque F¹a | o caeso F¹. ob ceso a. obscesum o 11 ute-
 rum o 12 manilius DFREv(H). mafil- o. manl- ao^aB
 17 quēque (pro quidem) R 18 monumentis avaS. mume- F¹ |
 etiam medicorum va.S 19 duodeci F²C cum Budaexo Ar.
 duo dici F¹. duo dicit Rda. duo ov | pperia F¹ 20 coptuus
 F¹ | intercesserit a | uterque ozva.H | perfectus Ea. est perf-
 ozva.G 21 apparuerit F¹Ra

adultero genuit, item in Proconnesia ancilla, quae eiusdem diei coitu alterum domino similem, alterum procuratori eius, et in alia, quae iusto partu quinque mensum alterum edidit, rursus in alia, quae septem mensum edito puerperio insecutis in mensibus geminos enixa est.

- 50 (10) Iam illa vulgata sunt: varie ex integris truncos gigni, ex truncis integros; eadem parte truncos, signa quaedam naevosque et cicatrices etiam regenerari, quarto partu
51 Dacorum originis nota in brachio reddita 12. (in Lepidorum gente tres, intermisso ordine, obducto membrana oculo 10 genitos acceperimus); similes quidem alios avo, et ex geminis quoque alterum patri, alterum matri, annoque post genitum maiori similem fuisse ut geminum; quasdam sibi similes semper parere, quasdam viro, quasdam nulli, quasdam feminam patri, marem sibi. indubitatum exemplum est Nicaei 15 nobilis pyctae Byzanti geniti, qui, adulterio Aethiopis nata matre nihil a ceteris colore differente, ipse avum regeneravit Aethiopem.

- 52 Similitudinum quidem immensa reputatio est et in qua credantur multa fortuita pollere, visus, auditus, memoria 20 haustaeque imagines sub ipso conceptu. cogitatio etiam

§ 50. 51: Ar. VII 6, 585^b 28—33. 586^a 2—11. GI 17, 721^b 38. 18, 722^a 10. Antig. Car. 112 (121. 122). Sol. 1, 78. 79.

2 domino — alterum om. F¹ | similem om. a 3 et om. Fa | aliaq. F¹. aliaq. quae F². alia quae unum ov. cfr. Müller em. I p. 12 3 et 4 mensium F²ova.S 5 in del. F²R²v. III D 6 sunt ego. est DF¹Eav. et F²D. om. R(?) Bas. | dist. va.S | uarie v. -ria ll.S 7 eademque F²E²va.S(D). dist. ego | an signae? 8—11 dist. ego 8 quartu DF¹. tertio P ex Ar. 9 dacorum (aco- F¹)ll.ov(G). aliquorum B. auorum coni. P. (loc. corr.) | originis sc. homini | nota// F. -tae R. -tat ad | reddita (abl. abs.) ego. -tur ll.ov. -tum (sc. esse hominem) Müller em. I p. 11 commate posito cum seqq. (acceperimus) iungens 10 oculos F¹a 13 maior F¹a 14 feminū F¹a 15 nicei aova.G. Nicaeae U 156 16 pyctae G. pictae ll. -toris oz. poetae v | bizanti Fao | genti R 17 in avum degeneravit ova.(Rh)G 18 aethiope F². -op/// F¹ 19 similitudinem F¹R¹ | immensa (Pellicerius) J. in menta DF¹R¹. -te F²R²Eav 20 audite (-tus F²) memoriae Fau

utriuslibet animum subito transvolans effingere similitudinem aut miscere existimatur, ideoque plures in homine quam in ceteris omnibus animalibus differentiae, quoniam velocitas cogitationum animique celeritas et ingenii varietas multiformes notas inprimit, cum ceteris animantibus immobiles sint animi et similes omnibus singulis in suo cuique genere. 53 Antiocho regi Syriae e plebe nomine Artemo in tantum similis fuit, ut Laodice coniunx regia necato iam Antiocho mimum per eum commendationis regnique successionis per-
egerit. Magno Pompeio Vibius quidam e plebe et Publicius etiam servitute liberatus indiscreta prope specie fuere similes, illud os probum reddentes ipsumque honorem eximiae frontis. qualis causa patri quoque eius Menogenis coci sui 54 cognomen inposuit, iam Strabonis a specie oculorum habentis
vitium imitato item servo; Scipioni Serapionis indiderat suarii negotiatoris vile mancipium. eiusdem familiae Scipioni post eum nomen Salvitto mimus dedit, sicut Spinther secundarum tertiarumque Pamphilus collegio Lentuli et

§ 53: Val. M. IX 14 ext. 1. 14, 1. Sol. 1, 80. 81. (Sallust. ap. Suet. gramm. 15. Lucan. VIII 678. Pl. XXXVII 14.) — § 54: Val. M. IX 14, 2. 3. 4. Quintil. VI 3, 57. Sol. 1, 81. Suet. Caes. 59. Plut. Caes. 52. cfr. Pl. XXI 10. XXXV 8.

1 subito ov. sibi *ll* 2 pluris *F* 4 multiformis *FS*.
multis fo- a 5 inprimit *EaTov(D)*. -mat *F²RH*. -mae *D*.
-ma/// *F¹*. an inprimūt? 6 similis *Faz* | singulis *DF¹E¹a*. -li
F². -lisque *R(?)v*. -lique *E²ozD* | cuique *om. oz* | genus *Fa*
7 artemius o. -mus *z* 8 laodicię *F²*. -docie *o²* 10 uib; *F¹a*
12 illū a | mos probum a. probum os o | ipsum qua *F¹a* |
an relicinae frontis? cfr. XXXVII 14 13 oci *F¹*. socii *F²*
14 oculorum nomen *zva.G* | habentis *ll. u v(H) J*. -ti *zG*
(*Brot.*) 15 imitato item *ego*. -tata et in *ll. G(Brot.)*. -tata.
Et *v(H)* | Scipioni in seruo Serapione *va.G(H)* | indiderat
coni. S. inerat *ll. is erat(Rh) G(Brot.)*. *om. v(H)* 16 suarii
F²(Rh)G(Brot.). fu- *Eau*. suarii *D*. -aſi *F¹*. uictimarii *v(H)* | uili
mancipio *va.G(H)* | scipionis *F²*. -num *R* 17 Cneum *va.G(H)* |
cognomen *va. D* | saluitto (-uto *R¹*) *ll. S*. Salutio *R²B*. -unto
v. cfr. XXXV 8 | minus *F¹va.B*. -nius *F²* | sphinter *F²R²*. -iter
F¹R¹au 18 secunda horum *F¹au*. (Secundanus retariusque
va.G) | apilus *F¹*. Pamphilius *va.Bas*.

Metelli consulum, in quo perquam inportune fortuitum hoc quoque fuit, duorum simul consulum in scaena imagines cerni. e diverso L. Plancus orator histrioni Rubrio cognomen inposuit, rursus Curioni patri Burbuleius itemque Messalae censorio Menogenes, perinde histriones. Surae quidem proconsulis etiam rictum in loquendo intractionemque linguae et sermonis tumultum, non imaginem modo, piscator quidam in Sicilia reddidit. Cassio Severo, celebri oratori, Armentari murmillonis obiecta similitudo est. [modo in Iunia domo Gallionem a Castellano liberto non discernebat, nec a Sannio mimo Paride cognominato Agrippinum senatorem.] Toranius mango Antonio iam triumpho eximios forma pueros, alterum in Asia genitum, alterum trans Alpibus, ut geminos vendidit: tanta unitas erat. postquam deinde sermone puerorum detecta fraude a furente increpitus Antonio est, inter alia magnitudinem pretii conquerente (nam ducentis erat mercatus sestertiis), respondit versutus ingenii mango, id ipsum se tanti vendidisse, quoniam non esset mira similitudo in ullis eodem utero editis; diversarum quidem gentium natales tam concordia figura reperire super

§ 55: Val. M. IX 14, 5. Sol. 1, 81. 82. 83. 82. — § 56: Sol. 1, 84—86.

1 per que Fa | in fortunae F¹ 2 que (pro quoque) R |
deorum F¹a | in oenas F¹. incenas a 3 plangus Fa | histioni
F¹a. -trionis R | rubri Ea | cognomen Ea v. nom DFR
4 curieni Fa 6 equidem o | rictum Sol. v(J). -tus F²o S. -tu r |
contractionemque F²d²va.S(D). cfr. Rück Rob. 1 p. 249
7 imagine do 9 as mentari a. mentari F¹ | murmillonis Ea D.
mir- r v | modo — 12 senatorem F² inseruit post 9 oratori. om.
rv; huc transpos. D. cfr. vol. I p. 526. spuria putat Momms.
Sol.¹ p. XXIX. LXVI n. 10 Iunia (vel Annaea) D mus.
Rhen. XVIII p. 231. ea F² | a D. om. F² | discernebat F² (sc.
similitudo). -bant D 11 Sannio D. sanio F² | Agrippinum
(U mus. Rh. l. l. p. 528) D. agrinū F². -no F² 12 senatore F² D.
-ri F² | toranius ov. thor- F²R. hor- F¹a | magno F²a o. M. va. H
16 aliam Eau | conquerente (Rh) G. conquir- ll. o. requir- v
17 erat mercatus (merga- F) ll. ov(S). mercatus erat o^a Bas.
18 magno Fa ova. C | ob id va. S | danti a. //anti F¹. tante R
19 eo // F¹. horum uno au 20 reperire F¹ Eau S. -iri F² ov(J)

omnem esse taxationem; adeoque tempestivam admirationem intulit, ut ille proscripser animus, modo et contumelia furens, non aliud in censu magis ex fortuna sua duceret.

13. (11) Est quaedam privatim dissociatio corporum, 57
 5 et inter se steriles, ubi cum aliis iunxere se, gignunt, sicut Augustus et Livia. item alii aliaeque feminas tantum generant aut mares, plerumque et alternant, sicut Gracchorum mater duodeciens et Agrippina Germanici noviens. aliis sterilis est iuventa, aliis semel in vita datur gignere. quae- 58
 10 dam non perferunt partus, quales, si quando medicina et cura vicere, feminam fere gignunt. Divus Augustus in reliqua exemplorum raritate neptis suae nepotem vidit genitum quo excessit anno, M. Silanum, qui, cum Asiam obtineret post consulatum Neronis principis successionem, veneno eius
 15 interemptus est. Q. Metellus Macedonicus, cum sex liberos 59 relinqueret, XI nepotes reliquit, nurus vero generosque et omnes, qui se patris appellatione salutarer, XXVII. in 60 actis temporum Divi Augusti invenitur duodecimo consulatu eius L. que Sulla collega a. d. III. idus Aprilis C. Crispinium Hilarum ex ingenua plebe Faesulana cum liberis
 20 VIII, in quo numero filiae duae fuere, nepotibus XXVII, pronepotibus XVIII, neptibus VIII, praelata pompa tum omnibus, in Capitolio immolasse.

§ 57. 58: Ar. VII 6, 585^b 9. 13. 17. 20. 24—26. Sol. 1, 59. — (8) Suet. Calig. 7. — (11) cfr. Tac A XIII 1.

2 proscripser animus F¹. -tura nimis au | contumeliā Fau
 3 maius av. (Rh.) G | ex ll. u (Rh.) G. et in ozv 5 steriles G. -relis F. -rilis av (D). sper- R | iunxere se ego. (se iun- Rh.) -xere ll. ov 6 luia F² ov. lilia R. lul- F¹. iul- DEa | aliae alii quae F 7 graechorum F¹. greco- a 9 inuenta Ro
 10 perferunt F² Ev. parerunt DF¹. parient Eac | aequales F²
 10. 11 et cura REov. et tu- DFa. naturam D 13 silanium Fa
 15 Q. v. Quē ll 19 L. que om. R | sylla Fuva. Brot. silla Ra | a. d. B(?) H. d. ru. ad v | crispinium EaD. -num rv
 21 XXVIII RS 22 XIX DFED. XIX dTauS. XII// R. XXIX v | VIII va. H | praelata (D?) aC(D). -luta F¹ dTE. prolata F² R(?) H. praealta v | tum R. cum rv 23 in T Pellicerius. sine Ra. his in F² in ras. v

- 61 14. (12) Mulier post quinquagensimum annum non
gignit, maiorque pars XL profluvium genitale sistit. nam
in viris Masinissam regem post LXXXVI annum generasse
filium, quem Methimannum appellaverit, clarum est, Cato-
nem censorium octogensimo exacto e filia Salonis clientis 5
62 sui. qua de causa aliorum eius liberum propago Liciniani
sunt cognominati, hi Saloniani, ex quis Uticensis fuit. nuper
etiam L. Volusio Saturnino in urbis praefectura extincto
notum est e Cornelia Scipionum gentis Volusium Saturni-
num, qui fuit consul, genitum post LXII annum. et usque 10
ad LXXV apud ignobiles vulgaris reperitur generatio.
- 63 15. (13) Solum autem animal menstruale mulier est;
inde unius utero quas appellaverunt molas. ea est caro in-
formis, inanima, ferri ictum et aciem respuens. movetur
sistitque et menses, ut partus, alias letalis, alias una senes- 15
cens, aliquando alvo citatiore excidens. simile quiddam et
vir in ventre gignitur, quod vocant scirron, sicut Oppio
64 Capitoni praetorio viro. sed nihil facile reperiatur mulierum
profluvio magis monstrificum. acescunt superventu musta,
sterilescunt tactae fruges, moriuntur insita, exuruntur hor- 20

§ 61. 62: Ar. VII 5, 585^b 2. Val. M. VIII 13 ext. 1. Sol. 1, 59.
— Gell. XIII 20, 8. 14. Plut. Cato 24. Aur. Vict. v. ill. 17, 9. —
cfr. infra § 156. — § 63: Sol. 1, 54. — Ar. G IV 7, 775^b 25 sq.
cfr. Pl. X 184. (Fest. p. 141, 20.) — § 64. 65: Sol. 1, 54—56. cfr.
Pl. XXVIII 77—80.

3 in v. om. ll. e oz | annos FaTova.G 4 methimannum
F²o. -timanum E.S. -atnum F¹. metmatnū a. -tymatnum D.E.
-annum D. Methymathnum v. Mathumannum Sol. (Methymnus
Val.) 5 e om. a | Salonii va.S 7 cognominati sunt E.S
8 praefectus F¹a 9 est e J. ē ll. uv 10 gentium F¹a
11 vulgares Fa 12 est E²ov. si r 13 appellauere
dTao. -arunt va.S 14 uanima E¹. ///an- F¹ | ē (pro et) F¹a
15 et menses ut ego. menses et ut ll. oS. -ses ut et v | et
alias uno a 16 aliquanto ova.B | citatiore C. -ior ll. ov |
excidens F²v. exced- ro. cfr. procidere § 45 init. 17 scirron
B. scyron aov. sciron r 18 reperietur oz. -ritur dTva.G
19 osta F¹d¹. ora a. musta orta oz 20 sterilescunt tactae
(E?)B (-nt lacte v). -riliscunt (-con// E¹. -con a) iactae (-te a) Ea.
-cunt oz. -relis ctiactae D. -relis ct/actae F. -rilescunt contactae D

torum germina, fructus arborum, quibus insidere, decidunt, speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, acies ferri praestringitur, eboris nitor, alvi apium moriuntur, aes etiam ac ferrum robigo protinus corripit odorque dirus aera, et in
 5 rabiem aguntur gustato eo canes atque insanabili veneno morsus inficitur. quin et bituminum sequax alioqui ac lenta 65
 natura in lacu Iudaeae, qui vocatur Asphaltites, certo tempore anni supernatans non quit sibi avelli, ad omnem contactum adhaerens praeterquam filo . . . , quem tale virus
 10 infecerit. etiam formicis, animali minimo, inesse sensum eius ferunt abicique gustatas fruges nec postea repeti. et 66
 hoc tale tantumque omnibus tricenis diebus malum in muliere existit et trimenstri spatio largius, quibusdam vero saepius mense, sicut aliquis numquam. (14) sed tales non
 15 gignunt, quando haec est generando homini materia, germine e maribus coaguli modo hoc in sese glomerante, quod deinde tempore ipso animatur corporaturque. ergo cum gravidis fluxit, invalidi aut non vitales partus eduntur aut saniosi, ut auctor est Nigidius; — 16. (Idem lac feminae non 67

§ 65: (9) Tac. H V 6. — § 66. 67: Ar. VII 2, 582^b 1. 4. 13. 19—21. G II 4, 738^b 4. — Nigid. fr. 110. 111 Swob.

1 et fructus ova.S | insidere ll.ov(J). insed- G. incid-anon. ap. Dal. 2 ipse F¹a 3 eborisque ova.S | apum d va.H | emoriuntur va.D | etiam & d. et o 4 rubigo R(?)ao va.S | corrumpit dTozva.B | aera et E²ov. aera F²D. aet DF¹. et rH 5 gustato (R?)ov. -tatu DFE. -tu a 6 infigitur F²ova.G | quin et R(?)ov. qui et (et in a) r | alioqui Fda. -uin r(?)ov | ae F¹. at ad. et ova.G 7 an materia? cfr. § 66. XI 2. XXXVI 198 | lacū Ra | iudae F¹. iude R. iuda a | uocatur om. o | asphaltites (aspa- o) ov. -ides F². -ites et E². -ite et r 8 nequit a va.H 9 lac. ego. indicavi; excidit e uestis panno: cfr. XXVIII 80 | quem (quonem R¹) ll.o. quod v 10 et infecerit R¹d. //inf- F | animalīū immo (minimo F²) esse Fa 11 abicique F¹. alii- a | gustatas E²oB. gest- F²EE¹v(H). uast- r. cfr. Welzh. p. 16 12 mulierē FR 14 aliquibus ova.S 15 homini F²ov. -nū r | germine e oz.S. -ine ae E². -inae Fd. -ine r. -inis e v. semine e B ex Ar. 16 maribus F²R(?)v. matri- E². matrici- oz. mori- r | hoc o(R?)v. hic r | sere F¹. sere re a. sese re o | glomerat F. -atur a 18 seduntur Fa | saniosi R(?)v. famosi ro 19 dist. ego. cfr. U 157. laci a. lacti d

corrumpi alenti partum, si ex eodem viro rursus conceperit, arbitratur) — incipiente autem hoc statu aut desinente conceptus facillimi traduntur. fecunditatis in feminis praerogativum accepimus inunctis medicamine oculis salivam infici.

5

- 68 (15) Ceterum editis primores septimo mense gigni dentes priusque in supera fere parte, haud dubium est, septimo eosdem decidere anno aliosque suffici, quosdam et cum dentibus nasci, sicut M'. Curium, qui ob id Dentatus cognominatus est, et Cn. Papirium Carbonem, praeclaros viros. 10 in feminis ea res inauspicati fuit exempli regum temporibus.
- 69 cum ita nata esset Valeria, exitio civitati in quam delata esset futuram responso haruspicum vaticinante, Suessam Pometiam illa tempestate florentissimam deportata est, veridico exitu consecuto. — (Quasdam concreto genitali gigni 15 infausto omine Cornelia Gracchorum mater indicio est) — aliqui vice dentium continuo osse gignuntur, sicuti Prusiae
- 70 regis Bithynorum filius superna parte oris. dentes autem in tantum invicti sunt ignibus, ut nec crementur cum reliquo corpore, iidemque flammis indomiti cavantur tabe pituitae. candorem trahunt quodam medicamine. usu atteruntur 20 multoque prius in aliquis deficiunt. nec cibo tantum et

§ 67: (3) Ar. G II 7, 747^a 9. — § 68: Ar. VII 10, 587^b 14. Gell. III 10, 12. Cens. DN 7, 4. — (9) Sol. 1, 70. — § 69: (15) Ar. G IV 4, 773^a 15. Ar. X 4, 636^b 1. — (17) Val. M. I 8 ext. 12. Sol. 1, 70. (cfr. Paul. Festi p. 148, 12.)

1 alanti F¹a 2 stato aut F. -tu atque o 3 praerogatiuū
 ll (sc. signum). -iuam v 4 accipimus F¹Ra 5 infigi F¹R¹a
 7 gentes F¹R¹a | an superna, ut v. 18? | fere om. a 9 m.
 FR. M. aova.H 10 c//ū F. cū a. cōn. B. consulem o
 11 exemplū F¹a 12 uarię F¹a | qua F¹a 13 esse F¹Ra |
 futurum a va.H | sessam Fa 14 pāetiam F² | tempestatem
 (-ate F) florentissima FRa | uiridico F¹. uerissimo a 15 exito
 F¹. -ilio z | dist. J. cfr. Nolten p. 16 18 bythinorum F. bi-
 thi- R. -niorum a. Bithyniorum va.S 19 in ... ut ego. om.
 ll.v | tantum om. a | cremantur o(R?)v 20 cauentur F¹.
 caue o^a 21 tradunt F¹Ra 22 prius Sabell. (sc. quam atte-
 rantur). primum ll.v | aliquas a. -quibus va.D

alimentis necessarii, quippe vocis sermonisque regimen pri-
mores tenent, concentu quodam excipientes ictum linguae
serieque structurae atque magnitudine mutilantes mollientesve
aut hebetantes verba et, cum defuere, explanationem omnem
5 adimenes. quin et augurium in hac esse creditur parte. 71
tricens bini viris adtribuuntur excepta Turdulorum gente:
quibus plures fuere, longiora promitti vitae putant spatia.
feminis minor numerus: quibus in dextra parte gemini
superne a canibus cognominati, fortunae blandimenta polli-
10 centur, sicut in Agrippina Domiti Neronis matre; contra in
laeva. — (Hominem prius quam genito dente cremari mos
gentium non est) — sed mox plura de hoc, cum membra-
tim historia decurret. 72
11, 160
sqq.

Risise eodem die quo genitus esset unum hominum
15 accepimus Zoroastren; eidem cerebrum ita palpitasse, ut
inpositam repelleret manum, futurae praesagio scientiae.

(16) In trimatu suo cuique dimidiam esse mensuram 73
futurae certum est. in plenum autem cuncto mortalium
generi minorem in dies fieri propemodum observatur raros-
20 que patribus proceriores, consumente ubertatem seminum
exustione, in cuius vices nunc vergat aevum. in Creta ter-
rae motu rupto monte inventum est corpus stans XLVI cu-

§ 70: (1) Ar. P III 1, 661^b 16. — § 71: (7) Ar. II 3, 501^b 22.
— Sol. 1, 71. cfr. Pl. XI 167. — § 72: (11) cfr. Iuven. 15, 140. —
(14) Sol. 1, 72. Aug. CD XXI 14. — § 73: Ar. G I 18, 725^b 23. —
(19) Sol. 1, 90. Aug. CD XV 9. cfr. Pl. II 236.

3 serieque F². -ique R. -iqui F^{1a} | magnitudinē FR | mol-
lientisue F^{1a}. molientisue va. H 5 qui et F^{1a} 6 tribuun-
tur a. adtribuunt F² 9 pollicetur Fa 11 hominem — 12 non
est videntur ad § 69 extr. post parte oris pertinere 12 de
hoc om. F^{1a} 13 decurret v. -rrat R². -rra R¹. -rrit r
14 die cognitus esset (esse F¹) F^{1a}. die R¹ | hominū F. -nem
R(?) a. v. cfr. § 137. XI 252 15 zoroastroen F. -rastren a. -roe-
stren o 16 praesagia F^{1a} 17 quoque F^{1a} 18 futurae
ll. Brot. stature o. -rae v(H). -uere L 19. 20 rarusque F^{1a}.
raros o 20 ubertatē F² Rozv(H). -ate F^{1a} L 21 in Creta
— p. 26, 1 tradunt F² E² ozv. om. r | in creta E² ozv. merita
in crementa F²

- 74 bitorum, quod alii Orionis, alii Oti esse tradunt. Orestis
corpus oraculi iussu refossum VII cubitorum fuisse monu-
mentis creditur. iam vero ante annos prope mille vates ille
Homerus non cessavit minora corpora mortalium quam
prisca conqueri. Naevii Pollionis amplitudinem annales 5
non tradunt, sed quia populi concursu paene sit interemp-
tus, vice prodigii habitum. procerissimum hominum aetas
nostra Divo Claudio principe Gabbarum nomine ex Arabia
75 advectum novem pedum et totidem unciarum vidit. fuere
sub Divo Augusto semipede addito, quorum corpora eius 10
miraculi gratia in conditorio Sallustianorum adservabantur
hortorum; Pusioni et Secundillae erant nomina. eodem
praeside minimus homo duos pedes et palmum Conopas no-
mine in deliciis Iuliae neptis eius fuit, et mulier Andromeda,
liberta Iuliae Augustae. Manium Maximum et M. Tullium 15
equites Romanos binum cubitorum fuisse auctor est M. Varro,
et ipsi vidimus in oculis adservatos. sesquipedales gigni,
quosdam longiores, in trimatu implentes vitae cursum, haud
ignotum est.
- 76 (17) Invenimus in monumentis Salamine Euthymenis 20
filium in tria cubita triennio adcrevisse, incessu tardum,

§ 74: Herod. I 68. Gell. III 10, 11. Sol. 1, 90. — Hom. E 304. M 383 al. (cfr. Nep. ap. Gell. XVII 21, 3. Vell. I 5, 3.) Iuven. 15, 69. — Cic. ap. Col. III 8, 2. Sol. 1, 89. (Joseph. ant. XVIII 4, 5.) — § 75: Varro ant. rer. hum. I fr. 6 Mirsch. — (17. 18) cfr. Fabian. ap. Sen. cons. ad Marc. 23, 5. — § 76: (20—p. 27, 2) Sol. 1, 95.

1 Oti z G. otio F². osii E²o. Etionis v | fuisse va. D | tra-
dunt E²ozv. arbitrabantur F²D. -rantur G | orestri F¹R
2 monimentis (DE?)oS 3 prope om. a | mill/// F¹. in illis a
4 cessant Fa 5 Naevii (Neuii F²) — habitum F²E³v.
om. r. (an habitam?) 7 hominem a va. H. cfr. p. 25, 14
8 gabbarum F²Sol.v. -bborum r 11 ingratia (///gr- F²) in
FRa | sallustianorum R(?)C. salu- rv | servabantur a 12 pu-
sionis E²Sol.v(D). pos- rH 13 conopas ll.v maropas F²supra-
scr. scopas coni. B 14 Iuliae om. a | fuisse a 15 et om. Fa |
tullio R 20 monimentis oSJ | Euthymenis H. euthim- FR
oC. eutim- av 21 adcrevisse FR²EaD. accre- o. adore-
DR¹. adole- v

sensu hebetem, puberem etiam factum, voce robusta, absumptum contractione membrorum subita triennio circum-
 acto. ipsi non pridem vidimus eadem ferme omnia praeter
 pubertatem in filio Corneli Taciti, equitis Romani Belgicae
 5 Galliae rationes procurantis. ἐκτραπέλους Graeci vocant
 eos; in Latio non habent nomen.

17. Quod sit homini spatium a vestigio ad verticem, 77
 id esse pansis manibus inter longissimos digitos observatum
 est, sicuti vires dextra parte maiores, quibusdam aequas
 10 utraque, aliquis laeva manu praecipuas, nec id umquam in
 feminis; (18) mares praestare pondere et defuncta viven-
 tibus corpora omnium animalium et dormientia vigilantibus;
 virorum cadavera supina fluitare, feminarum prona, velut
 pudori defunctarum parcente natura.

18. Concretis quosdam ossibus ac sine medullis vivere 78
 accepimus. signum eorum esse nec sitim sentire nec sudo-
 rem emittere, quamquam et voluntate scimus sitim victam
 equitemque Romanum Iulium Viatorem e Vocontiorum gente
 foederata in pupillaribus annis aquae subter cutem fusae
 20 morbo prohibitum umore a medicis naturam fecisse con-
 suetudinem atque in senecta caruisse potu. nec non et alii
 multa sibi imperavere.

19. Ferunt Crassum, avum Crassi in Parthis interempti, 79
 numquam risisse, ob id Agelastum vocatum, sicuti nec flesse

§ 77: (7—9) Sol. 1, 93. cfr. Vit. III 1, 3. — (13) Sol. 1, 95.
 — § 78: (15—17) Sol. 1, 74. § 79: Lucil. ap. Cic. fin. V 92.
 Tusc. III 31. (Macrob. II 1, 6.) Sol. 1, 72. 73.

1 et iam puberem ova.S 2 adsumptam F¹. ass- a
 4 filii (om. in) a 5 ectrapelos DB. &tra- F¹. ecta- Rv. ex-
 ta- a. &ta- F¹E 6 nomen non habent ad 8 pansis DF¹B
 ES. passis F²aG. sparsis (pa- d¹) dTozv 9 vires quibusdam
 ova.G. septeres F¹da | dextera aDal. | equales o 10 ali-
 quibus ova.S 16 accipimus F¹Ra (Fels p. 66 n. 1) | sitē F
 17 sciamus dTova.G 18 equitem qui Rda | uacontiorum F²
 19 aquae F²v(D). qua D¹. aqua roS | fuse F²v(D). furae
 DE¹. -re F¹Ra. fusa R²S. fuste E². fuisse o 20 uicisse D
 coll. § 58 | consuetudine F²E²ova.S(D) 21 potus ad
 24 uocamus aT. uoca//// F¹ | sicut R(?)H

- multos. Socratem clarum sapientia eodem semper visum
vultu nec aut hilario magis aut turbato. exit hic animi
tenor aliquando in rigorem quendam torvitatemque naturae
duram et inflexibilem affectusque humanos adimit, quales
ἀπαθείς Graeci vocant, multos eius generis experti, — quod 5
80 mirum sit — auctores maxime sapientiae, Diogenem Cyni-
cum, Pyrrhonem, Heraclitum, Timonem, hunc quidem etiam
in totius odium generis humani euectum. sed haec parva
naturae insignia in multis varia cognoscuntur, ut in Antonia
Drusi numquam expuisse, in Pomponio consulari poeta non 10
ructasse. — (Quibus natura concreta sunt ossa, qui sunt
rari admodum, cornei vocantur) —
81 20. (19) Corpore vesco, sed eximiis viribus Tritanum,
in gladiatorio ludo Samnitium armatura celebrem, filiumque
eius militem Magni Pompei et rectos et transversos cancella- 15
tim toto corpore habuisse nervos, in brachiis etiam mani-
busque, auctor est Varro prodigiosa virium relatione atque
etiam hostem ab eo ex provocatione dimicante inermi dex-
82 tera *superatum et postremo correptum * uno digito * in
castra tralatum. at Vinnius Valens meruit in praetorio Divi 20

§ 80: Sol. 1, 73. — (9—11) ib. 74. — § 81: Sol. 1, 75. 76.
Varro ant. rer. hum. I fr. 7 Mirsch.

1 uisu o 2 haut F¹. om. oz | animo Fa 3 turbidita-
temque o 3. 4 naturā dure R 4 affectusque F²E²ov. eff. r
5 apathis F¹. -thes v. -tis F¹d. -tes R. aptis a. affatis o |
quodque R(?)v 6 maximae F 7 pirrhonē a. pirro- o
8 odii o | parua U.ov(H). † prauae F²G 10 non U.D. nun-
quam R(?)ov 11 natura v. -rae U 13 uesco F²E²B. -cos v.
//escos F¹. vasto F². utesco R. -cos DEa. neruosus esse z. -uosi
esse produntur (om. seqq. ad 20 tralatum) o | tritanum E²v(D)
-annum He Sol. tributanum (-teo nū F)r 14 dist. va.H
15 transuersos Rava J | cancellatim av. cancell- r 17 Varro
in Be Sol. | prodiosa F¹. -igiosarum Je Sol. | relatione F²R²
Sol. B(D). ela- EadTzv(H). fela- r 18 dimicantē F²E²va.S
(D). sed cfr. Sol. | dextra R(?)va.D 19 uno digito coll. Sol.
huc transposui; post dextera exhibent U.v 20 talatum F¹.
transl- Rdava.D | ac F¹. ad Ea. An D. Aulus o. A. va.H |
Iunius va.H

Augusti centurio, vehicula *vini* culleis onusta, donec exinani-
rentur, sustinere solitus, carpenta adprehensa una manu
retinere, obnixus contra nitentibus iumentis, et alia mirifica
facere, quae insculpta monumento eius spectantur. *idem* 83

- 5 M. Varro: Rusticelius, inquit, Hercules appellatus
mulum suum tollebat, Fufius Salvius duo cente-
naria pondera pedibus, totidem manibus et duce-
naria duo umeris contra scalas ferebat. nos quoque
vidimus Athanatum nomine prodigiosae ostentationis quin-
10 genario thorace plumbeo indutum cothurnisque quingentum
pondo calciatum per scaenam ingredi. Milonem athletam,
cum constitisset, nemo vestigio educebat, malum tenenti
modo digitum corripiebat.

- (20) Cucurrisse MCXL stadia ab Athenis Lacedaemonem 84
15 biduo Philippidem magnum erat, donec Anystis cursor
Lacedaemonius et Philonides Alexandri Magni a Sicyone
Elim uno die MCCCv cucurrerunt. nunc quidem in circo
quosdam CLX passuum tolerare non ignoramus nuperque
Fonteio et Vipstano cos. annos VIII genitum a meridie ad
20 vesperam LXXV passuum cucurrisse. cuius rei admiratio
ita demum solida perveniat, si quis cogitet nocte ac die

§ 83: Varro ib. fr. 8. — (11) cfr. Sol. 1, 76. Philostr. vit.
Ap. Tyan. IV 28. — § 84: Herod. VI 106. Sol. 1, 98. cfr. Pl. II
181. — (19) Sol. 1, 98.

1 uini *ego*. tum a. cum *rv* | culeis *va.D* 3 obnixa z.
-xo *va.G* | renitentibus o (*prob. Rück Rob. I p. 252*) 4 ex-
pectantur *Fa* | *idem* (*Sabell.*) *J.* ideo *ll.v* 5 Rusticelius *D.*
-cellus *ll.v* 6 *dist. va.H(D)* | fufius *F.* fufius *adv.a.D*
11 Milonem *J.* C. mil- *ll.v(H)*. Crotoniatam Mil- B. -oniensem
Mil- *Se Sol.* 12 e uestigio a 13 nemo (*pro modo*) *F²E²d².v.*
ni d¹ 14 MCLX *Ev.a.G* | stadios ab *Fa.* -ias ich *R¹*
15 Phidippidem *Salm.* | Anystis *Sol.H.* Anistis *G.* canistis *F²R.*
-sti *F¹a.* -stius *v* 17 MCCCv *Fa.S.* -II *Tv.* ///CCC/// *R.* MCC
Be.Sol. *add.* stadia (*DE?*) *v* 19 uipstano (-siano *F²*) *ll. Brot.*
Vpistano o. Vpit- z. Vipsano (-nio *G.H*) *v* | anno a | genitum
puerum *Sol. ova.S(J).* cfr. *luc. p. 39 sq. Müller stil. p. 75, § 25*
20 uesperum *Sol. ova.G* 21 perveniet *F²zva.G(HD)* | ac
die *R(?)v.* ad diem *r*

longissimum iter vehiculis Tib. Neronem emensum festinantem ad Drusum fratrem aegrotum in Germaniam. ea fuerunt $\overline{CC}$ passuum.

- 85 21. (21) Oculorum acies vel maxime fidem excedentia invenit exempla. in nuce inclusam Iliadem Homeri carmen 5 in membrana scriptum tradit Cicero. idem fuisse qui pervideret CXXXV passuum. huic et nomen M. Varro reddit: Strabonem vocatum; solitum autem Punico bello a Lilybaeo Siciliae promunturio, exeunte classe e Carthaginis portu, etiam numerum navium dicere. Callicrates ex ebore for- 10 micas et alia tam parva fecit animalia, ut partes eorum a ceteris cerni non possent. Myrmecides quidem in eodem genere inclaruit quadriga ex eadem materia, quam musca integeret alis, fabricata et nave, quam apicula pinnis absconderet. 15

- 86 22. (22) Auditus unum exemplum habet mirabile proelium, quo Sybaris deleta est, eo die quo gestum erat auditum Olympiae. nam *fama* Cimbricae victoriae Castoresque,

§ 84: (1) Val. M. V 5, 3. — § 85: Cic. acad. II 81. Sol. 1, 100. — Varro ant. rer. hum. I fr. 9 Mirsch. Val. M. I 8 ext. 14. Strabo VI 267. Ael. VH XI 13. Sol. 1, 99. — (10) Sol. 1, 100. Cic. acad. II 120. Varro LL VII 1. IX 108. cfr. Pl. XXXVI 43. — § 86: Cic. ND II 6. Val. M. I 8, 1. Flor. III 3, 19—21. II 12, 14. 15. Plut. Aem. Paul. 25.

1 tib. Ea D. tibi DE¹d. trib; F² in ras. E²R². tribus Tiberium v. cfr. mus. Rhen. XVIII p. 235. 531 2 germania F¹. -nia in ad¹va.S. -niam in d²TH | eo dC 3 ducenta F¹a
4 a///es F¹. aciem a 5 exemplo F¹. -pli a | iliadā a. -da R²d(?) va.D 6 tradidit Fva.S | pervidit F¹R²a 7 reddidit va.S 8 vocatur F¹. -cat a 9 e om. va.H. ae F¹. a Sol. oz 10 nauigium F 12 possent F²Rv. -ssint r | mirmecides F². merm- F¹Rdava B | quidam va.H(D) 13 quadrigae R. -gam ad. a quo quadr- va.J 14 fabricat/// R. -tam ad va.J | naue (coni. S)J. -uē ll.v | apiculae F¹. -le Rda 14. 15 absconderēt a. -re (abco- F¹)F¹B 16 habetur o 17 quo (quod a) hybaris F¹a. quo Larissa o | delata F¹a 18 fama ego. nuncii JD. om. ll.v. (cfr. Flor. rumor). intellegunt auditae H, exemplum Müller em. Ip. 14 | cursoresque au². -ores quique (del. deinde qui) Rh. -ores Castoresque U. Castorumque Müller

Romam qui Persicam victoriam ipso die quo contigit nuntiavere, visus et numinum fuere praesagia.

23. (23) Patientia corporis, ut est crebra sors calamitatum, innumera documenta peperit, clarissimum in feminis 87
5 Leaenae meretricis, quae torta non indicavit Harmodium et Aristogitonem tyrannicidas, in viris Anaxarchi, qui, simili de causa cum torqueretur, praerosam dentibus linguam unamque spem indicii in tyranni os expuit.

24. (24) Memoria necessarium maxime vitae bonum 88
10 cui praecipua fuerit, haut facile dictu est, tam multis eius gloriam adeptis. Cyrus rex omnibus in exercitu suo militibus nomina reddidit, L. Scipio populo Romano, Cineas Pyrrhi regis legatus senatui et equestri ordini Romae postero die quam advenerat. Mithridates, duarum et viginti gentium
15 rex, totidem linguis iura dixit, pro contione singulas sine interprete adfatus. Charmadas quidem in Graecia quae quis 89
exegerat volumina in bibliothecis legentis modo repraesentavit. ars postremo eius rei facta et inventa est a Simonide melico, consummata a Metrodoro Scepsio, ut nihil non isdem
20 verbis redderetur auditum. nec aliud est aequae fragile in 90
homine: morborum et casus iniurias atque etiam metus sentit, alias particulatim, alias universa. ictus lapide oblitus

§ 87: cfr. Pl. XXXIV 72. — (6) Val. M. III 3 ext. 4. —
§ 88: Val. M. VIII 7 ext. 16. (Xen. Cyrop. V 3, 46.) Sol. 1, 108.
109. — Cic. Tusc. I 59. Sen. contr. I praef. 19. — (14) cfr.
Pl. XXV 6. Quintil. XI 2, 50. Gell. XVII 17, 2. Aur. Vict. v.
ill. 76. — § 89: Cic. Tusc. I 59. de or. II 360. 351. Sol. 1, 109.
— § 90: Sol. 1, 110. — (22) Val. M. I 8 ext. 2.

1 Romam *coni. Rh (Müller)*. -ani *ll.v* 3 calamitatum *a va.S*
5 meretrices *F¹a*. -cis exemplum *z* 8 tyrannos *Ed va.B*
10 dictum *o* 10. 11 gloriam eius *a va.S* 12 cineas *B*.
cyneas *Fa va.L* 13 pyrrhi *F*. pirri *ao* 15 contionis *FB*
16 Charmadas *He Cic.* carm- *ll.v* Charmidas *B* | quidem
dT^s. -dam *ll.v*. cfr. *Ludewig p. 74* | qua *F¹*. quot *a* 17 exe-
gerat *F²G.* -rit *ll.v(J)*. exigeret (*vet. Dal.*) *S* 19 medico *doz*
va.B | a *om.* *Fa* | hisdem *F²o*. //dem *F¹* 20 facile *F²z*
21 iniurias *R(?)v.* -ria *rD* 22 sentiens *va.S* | universa *F²*
R(?)v. c uersa *F¹*. sunt (*ē*) uersa *a*

est litteras tantum; ex praealto tecto lapsus matris et ad finium propinquorumque cepit oblivionem, alius aegrotus servorum, etiam sui vero nominis Messala Corvinus orator. itaque saepe deficere temptat ac meditatur vel quieto corpore et valido. somno quoque serpente amputatur, ut inanis mens quaerat ubi sit loci.

- 91 25. (25) Animi vigore praestantissimum arbitror genitum Caesarem dictatorem, nec virtutem constantiamque nunc commemoro nec sublimitatem omnium capacem quae caelo continentur, sed proprium vigorem celeritatemque quodam igne volucrem. scribere aut legere, simul dictare et audire solitum accepimus, epistulas vero tantarum rerum quaternas pariter dictare [librariis aut, si nihil aliud ageret, 10 septenas]. idem signis conlatis *bis et* quinquagiens dimicavit, solus M. Marcellum transgressus, qui undequadragiens dimicavit. nam praeter civiles victorias undeciens centena et nonaginta duo milia hominum occisa proeliis ab eo non equidem in gloria posuerim, tantam etiam coactam humani generis iniuriam, quod ita esse confessus est ipse 15 bellorum civilium stragem non prodendo.

(26) Iustius Pompeio Magno tribuatur DCCCXLVI naves piratis ademisse: Caesari proprium et peculiare sit praeter supra dicta clementiae insigne, qua usque ad paenitentiam

§ 90: (3) Hieron. chron. ad Ol. 197, 3. — § 91. 92: (11) Sol. 1, 107. — (16) ib. 106. — (19) ib. 107. — § 93: (21) cfr. Plut. Pomp. 45. — (23) Sol. 1, 107.

1 litteras d(?)v. -ris ll 2 propinqui eorumq; F¹d¹a
3 dist. ego 4 temptate (om. ac) F¹a 5 amputatur F²T(P)H.
-utat REau. -ut & F¹. computat v 7. 8 genitum ll. H(J). -tum
C. v. -tum Gaium S. gaium o. gentium a³ 11 uolucrū a.
-cru R. -cr/// F¹ | et (pro aut) ova. H 13 quaternas ll. o^a Sol. v.
-nis o | dictare ll. u Sol. dictare librariis F²R²D. librariis dictare
E²ov. add. aut — 14 septenas F²R²E²ov | nichil o. nil F² |
septenas C. -nis F²R²v. -nas (-nis E²) dictare E²o. uncōs posui
cum Salm., HJ, Momms. 14 bis et ego e Sol. om. ll. v | dimi-
cauerat R³va. J 17 centena Sol. H. -tum (om. R¹) ll. v. C Bas.

18 etiamsi D. sed cfr. VIII 4. (an vero et incoactam?)

19 est et ipse F² 21 DCCCXLVII adT 22 fit a. om. o.
fuit va. G. (an est aut erit?)

omnes superavit. idem magnanimitatis perhibuit exemplum,
cui comparari non possit aliud. spectacula enim edita 94
effusasque opes aut operum magnificentiam in hac parte
enumerare luxuriae faventis est: illa fuit vera et incompara-
5 bilis invicti animi sublimitas, captis apud Pharsaliam Pompei
Magni scriniis epistularum iterumque apud Thapsum Sci-
pionis concremasse ea optima fide atque non legisse.

26. (27) Verum ad decus imperii Romani, non solum 95
ad viri unius, pertinet victoriarum Pompei Magni titulos
10 omnes triumphosque hoc in loco nuncupari, aequato non
modo Alexandri Magni rerum fulgore, sed etiam Herculis
prope ac Liberi patris. igitur Sicilia recuperata, unde pri- 96
mum Sullanus in rei publicae causa exoriens auspicatus est,
Africa vero tota subacta et in dicionem redacta Magnique
15 nomine in spoliū inde capto, eques Romanus, id quod
antea nemo, curru triumphali revectus et statim ad solis
occasum transgressus, excitatis in Pyrenaeo tropaeis, oppida
DCCCLXXVI ab Alpibus ad fines Hispaniae ulterioris in di-
cionem redacta victoriae suae adscripsit et maiore animo
20 Sertorium tacuit, belloque civili, quod omnia externa con-
ciebat, extincto iterum triumphales currus eques R. induxit,
totiens imperator ante quam miles. postea ad tota maria 97
et deinde solis ortus missus hos retulit patriae titulos more
sacris certaminibus vincentium — neque enim ipsi coro-

§ 94: (5) Sen. de ira II 23, 4. Dio XLIII 13, 2. — § 96: (15)
Vell. II 30, 2. Gran. Licin. XXXVI init. Eutrop. 5, 9. Val. M. VIII
15, 8. cfr. Pl. III 18. § 97: (23. 24) cfr. Pl. XVI 10.

2 posset R | spectacula — 4 est om. R¹ | spectaculū au.
specula F². spe///// F² | enim F²v. ///// F¹. in au. om. R²
4 an numerare? | est om. F¹au | fu///// F¹. fit au 5 pharsa-
liam R(?)v. -lia r 9 uictoriarum D. -riā F²v. -ria r. -rias P
(et dist.). de structura cfr. vol. III p. 495 ad XX 43 10 aequan-
to F¹. ac qu- a 13 silanus FRa. Syll- va. Brot. 14 diti-
one F. deditionē a va. Ven. 16 est et R(?) va. D 17 trans-
gressis F¹R | tropaeis F². -phaeis va. Brot. 20. 21 conciebant
F¹Ra. concutiebat dTzva. G 21 Romam (H)J 22 toties
F²va. S. -ius F¹Ra | imperator////te F¹. -orum etiā a 23. 24 mo-
res acres F² (sed corr. rursus deteresa)

nantur, sed patrias suas coronant —, hos ergo honores urbi tribuit in delubro Minervae, quod ex manubiis dicabat:

CN · POMPEIVS MAGNVS IMPERATOR BELLO XXX ANNO-
RVM CONFECTO FVSIS FVGATIS OCCISIS IN DEDITIONEM
ACCEPTIS HOMINVM CENTIENS VICIENS SEMEL LXXXIII 5
DEPRESSIS AVT CAPTIS NAVIBVS DCCCXLVI OPPIDIS
CASTELLIS MDXXXVIII IN FIDEM RECEPTIS TERRIS A
MAEOTIS AD RVBRVM MARE SVBACTIS VOTVM MERITO
MINERVAE.

- 98 Hoc est breviarium eius ab oriente. triumphi vero, 10
quem duxit a. d. III kal. Oct. M. Pisone M. Messala cos.,
praefatio haec fuit:

CVM ORAM MARITIMAM PRAEDONIBVS LIBERASSET
ET IMPERIVM MARIS POPVLO ROMANO RESTITVISSET EX
ASIA PONTO ARMENIA PAPHLAGONIA CAPPADOCIA CILI- 15
CIA SYRIA SCYTHIS IVDAEIS ALBANIS HIBERIA INSVLA
CRETA BASTERNIS ET SVPER HAEC DE REGE MITHRI-
DATE ATQVE TIGRANE TRIVMPHAVIT.

- 99 Summa summarum in illa gloria fuit (ut ipse in con-
tione dixit, cum de rebus suis disseret) Asiam ultimam pro- 20
vinciarum accepisse eandemque mediam patriae reddidisse.
si quis e contrario simili modo velit percensere Caesaris
res, qui maior illo apparuit, totum profecto terrarum orbem
enumeret, quod infinitum esse conveniet.

- 100 27. (28) Ceteris virtutum generibus varie et multi 25
fuere praestantes. Cato primus Porciae gentis tres summas

98: (15) Plut. Pomp. 45. Appian. Mithr. 116. — § 99: (20)
Flor. III 5, 31. — § 100: Sol. 1, 113. 114.

4 dedicationem F¹. declina- a 5 uicies semel centenis
(del. centiens) G | LXXVIII RSJ 6 DCCCXLVI v. cfr. § 93.
DCCCXLVI F²Ea. -LIII F¹R¹. -LNI D. -LVII R² 7 C. LXXXVIII
(C. L in ras.) F² 8 maeoti z. -tis lacu va. S 11 ad Fava. H |
me/sala F. mens- a. messalē R². mens- R¹ 12 hoc F¹a
14 et om. a (Dal.² errore) 16 Albanis om. F¹d¹a 17 Baster-
nis v. -tenis R. bastrenis (bos-F²) r D. cfr. IV 100. 81. (Strabo II
118 init. al.) | regibus va. S 21 excepisse a z 25 multi om.
F¹Ra 26 porcie o. portiae F²ava. G. -tio R. poratiae F¹

in homine res praestitisse existimatur, ut esset optimus orator, optimus imperator, optimus senator, quae mihi omnia, etiamsi non prius, attamen clarius fulsisse in Scipione Aemiliano videntur, dempto praeterea plurimorum odio, 5 quo Cato laboravit. itaque sit proprium Catonis quater et quadragiens causam dixisse, nec quemquam saepius postulatam et semper absolutum.

28. (29) Fortitudo in quo maxime exstiterit immensae 101 quaestionis est, utique si poetica recipiatur fabulositas. 10 Q. Ennius T. Caecilium Teucrum fratremque eius praecipue miratus propter eos sextum decimum adiecit annalem. L. Siccus Dentatus, qui tribunus plebei fuit Sp. Tarpeio A. Aternio cos. haud multo post exactos reges, vel numerosissima suffragia habet centiens viciens proelatus, octiens 15 ex provocatione victor, quadraginta quinque cicatricibus adverso corpore insignis, nulla in tergo. idem spolia cepit 102 XXXIII, donatus hastis puris duodeviginti, phaleris viginti quinque, torquibus tribus et octoginta, armillis CLX, coronis XXVI, in iis civicis XIII, aureis octo, muralibus, tribus, ob- 20 sidionali una, fisco aeris, X captivis et viginti simul bubus, imperatores novem ipsius maxime opera triumphantes secutus, praeterea (quod optimum in operibus eius reor) uno

§ 100: (6) ib. 113. Plut. Cato mai. 15. Aur. Vict. v. ill. 47, 7. — § 101. 102: (12) Varro ap. Val. M. III 2, 24. Gell. II 11. Sol. 1, 102. 103. (Amm. Marc. XXV 3, 13. Dion Hal. X 36. XI 25. Liv. III 43.) — (14) Fest. p. 190, 31. cfr. Pl. XXII 9. — (19) Fest. ib. cfr. Pl. XVI 14.

1 existimatur ut esset F³S. -turus esset r. -tus ut esset H. -tus est ov 3 ac tamen F¹a 5 ///cato F. uocato a 8 maximae F. -ma vet. Dal. | constiterit a. an enituerit? cfr. § 123 init. 10 Q. R(?) v. que a. -quae (qua F³) DF¹E | titus Fa | Aelium Bergk coll. Liv. XLI 1, 7. Enn. ap. Macrob. VI 3, 3 | Dentrem HBrot. S 12 Sicinius Sol. va. G | plebeie o. -bis a va. S 13 A. Sol. v om. ll | aternio (-no R) ll. J. Aterio Sol. H. Aeternio G. Thermo v 17 XXXIII a va. H | faleris F. ua- a 18 ///quibus F¹. quib; a | tribus om. F¹a 19 XXXVI F²E²v a. Bas. | in is D. cfr. Fest. om. a v. in r J. i. e. Orossbach | muralibus F¹. mira- a 20 uno F¹a | XX az. ingenti R | simul bubus G. milibus E(?)zv. simi- r

ex ducibus T. Romilio ex consulatu ad populum convicto male imperatae rei militaris.

103 Haut minora forent Capitolini decora, ni perdidisset illa exitu vitae. ante decem et septem annos bina ceperat spolia. primus omnium eques muralem acceperat coronam, sex 5 civicas, XXXVII dona, XXIII cicatrices adverso corpore exceperat, P. Servilium magistrum equitum servaverat, ipse vulneratus umerum, femur. super omnia Capitolium summamque rem in eo solus a Gallis servaverat, si non regno suo servasset.

10

104 Verum in his sunt quidem virtutis opera magna, sed maiora fortunae. M. Sergio, ut equidem arbitror, nemo quemquam hominum iure praetulerit, licet pronepos Catilina gratiam nomini deroget. secundo stipendio dextram manum perdidit; stipendiis duobus ter et viciens vulnera- 15 tus est, ob id neutra manu, neutro pede satis utilis, uno tantum *salvus*, plurimis postea stipendiis debilis miles. his ab Hannibale captus — neque enim cum quolibet hoste res fuit —, bis vinculorum eius profugus, in viginti mensibus 105 nullo non die in catenis aut compedibus custoditus. sinistra 20 manu sola quater pugnavit, *uno die* duobus equis insidente eo suffossis. dextram sibi ferream fecit eaque religata proe-

§ 102: (1) Liv. III 31, 6. Dion. Hal. X 49. — § 103: cfr. Val. M. III 6, 1. — (5) Liv. VI 20, 7 sq. — § 104—106: (14—22) Sol. 1, 104. 105.

1 romilio *ll. z H.* -mvllo **F² G.** -lo *v* 2 imperatae (-te **R²**) rei **R² S.** -ritati rei **F²**. -ratis eius **R¹**. -ritatis (-ratatis **E**) eius *r.* acti imperii rei *v* 2. 3 *dist. va. H(S)* 3 forent Manlii *va D* 4 decem et septem **a D.** decem (-ces **FB¹**) septem *r.* decimum septimum (annum) *G.* XVII *J.* XXII *v* 5 muralem *ll. Brot.(D).* *om. et ante sex pos. v(S)* 7 *C. Ue Liv. VI 20, 8* | sergilium **R²** 8 ac femur *va. S* 8. 9 summam qua *rē* **F¹**. -maque (-qua *d*) re *ad* 11 quidam *a.* (*an uirtutis quidem?*) 16 uno (*sc. stipendio*) *ll. v. cfr. Welzh. p. 20 n. 1.* animo *D.* (utili) sumpto *Müller em. I p. 16.* trunco *O Rossbach* 17 saluus *Welzh.* -uo *D.* seruū **F¹**. -ruo *rv.* -ruato *O Rossbach* 18 ras (*r/s F¹*) fuit **F¹ R¹**. adfuit *a.* restitit **R²** 19 uisu inculorem **F¹**. uisum (uis in *d*) oculorum *ad* 21 uno die *ego. om. ll. v. cfr. Sol., qui tamen Plinii verba videtur male distinxisse*

- liatus Cremonam obsidione exemit, Placentiam tutatus est, duodena castra hostium in Gallia cepit, quae omnia ex oratione eius apparent habita cum in praetura sacris arceretur a collegis ut debilis, quos hic coronarum acervos construeturus hoste mutato! etenim plurimum refert, in quae cuiusque virtus tempora inciderit. quas Trebia Ticinusve aut Trasimennus civitas dedere? quae Cannis corona merita, unde fugisse virtutis summum opus fuit? ceteri profecto victores hominum fuere, Sergius vicit etiam fortunam.
29. (30) Ingeniorum gloriae quis possit agere dilectum per tot disciplinarum genera et tantam rerum operumque varietatem, nisi forte Homero vate Graeco nullum felicius extitisse convenit, sive operis forma sive materie aestimetur? itaque Alexander Magnus — etenim insignibus iudiciis optime citraque invidiam tam superba censura peragetur — inter spolia Darii Persarum regis unguentorum scrinio capto, quod erat auro, margaritis gemmisque pretiosum, varios eius usus amicis demonstrantibus, quando taedebat unguenti bellatorem et militia sordidum: immo Hercule, inquit, librorum Homeri custodiae detur, ut pretiosissimum humani animi opus quam maxime diviti opere servaretur. idem Pindari vatis familiae penetibusque iussit parci, cum Thebas raperet, Aristotelis philosophi patriam suam credidit

106: (6) ib. 105. — § 108: (16) Plut. Alex. 26. cfr. Pl. XIII 3.
— § 109: (23) Val. M. V 6 ext. 5. Plut. Alex. 7. Ael. VH III 17.

3 praeturae F¹Ra. -torio dTva.Bas. 4 quasi (pro quos hic) F² | aceruo constricturus (cētri- F¹)F¹a 5 se fert F¹a
6 virtus F¹D | quos Fa 7 thrasimennus F². terrassi- R.
thirassimennus F¹. therasimen' a | annis F¹a 8 indefesse F² |
virtutis F²v. -utē R. -ute r 10 dilectum Fo. delict- a. delect- r (?) v 13 sibi (bis) F¹ | forma Strack. fortuna U. v |
materiae Fa. -ria va.S(J) 16 darei F 17 erato DF¹. erat de Eao D. an erat caelato? | pretios/// F¹. p̄ciosis a 20 p̄ciosissimū F²o. -mi F¹a 21 operi F² 22 idem FEv(U). item ro H | uatis/// F. -tis tum a. -tis ut d 23 caperet F²va.S(J) |
suam credidit (-debat o) zo. condidit U. v. cfr. Rück Rob. I p. 254. (suam post patriam semel omisso credidit mutatum est in condidit)

tantaeque rerum claritati tam benignum testimonium miscuit. Archilochi poetae interfectores Apollo arguit Delphis. Sophoclem tragici cothurni principem defunctum sepelire Liber pater iussit, obsidentibus moenia Lacedaemoniis, Lysandro eorum rege in quiete saepius admonito ut patere-
tur humari delicias suas. requisivit rex, qui supremum diem Athenis obissent, nec difficulter ex his quem deus significasset intellexit pacemque funeri dedit.

- 110 30. (31) Platoni sapientiae antistiti Dionysius tyrannus, alias saevitiae superbiaeque natus, vittatam navem misit 10 obviam, ipse quadrigis albis egredientem in litore excepit. viginti talentis unam orationem Isocrates vendidit. Aeschines Atheniensis summus orator, cum accusationem, qua fuerat usus, Rhodiis legisset, legit et defensionem Demosthenis, qua in illud pulsus fuerat exilium, mirantibusque tum magis 15 fuisse miraturos dixit, si ipsum orantem audivissent, calamitate testis ingens factus inimici. Thucydiden imperatorem Athenienses in exilium egere, rerum conditorem revocare, eloquentiam mirati cuius virtutem damnauerant. magnum et Menandro in comico socco testimonium regum Aegypti 20 et Macedoniae contigit classe et per legatos petito, maius ex ipso, regiae fortunae praelata litterarum conscientia.

- 112 Perhibuere et Romani proceres etiam exteris testimonia.

§ 109: (2) cfr. Plut. ser. num. vind. 17, 560^a. — Sol. 1, 117 — 119. — § 110: Sol. 1, 123. — (12) Plut. vit. orat. 838^a. — (13) Cic. de or. III 213. Val. M. VIII 10 ext. 1. Quintil. XI 3, 6. 7. Plut. vit. orat. 840^d. — § 111: (18) Paus. I 23, 9.

3 sepeliri *va.S* 6 qui *ll.v(S)*. quis *H(JD)* 7 obissent
U. -asset *ll.v(D)* | iis *R(?) va.D* 10 uitatā *F^{1a}* 11 albis
F²E^{2o}Sol.v. agradis *DF¹(R?)*. agadis *E^{1a}* | egredientes *F^{1a}*
14 rodīs *a.* -di o. Rhodi *va.H* | et (/// *F*) legit et (ex *a*) *FRa*
15 qui *a* | depulsus *E^{2o}va.H* 16 calamitati *R²*. -tatus *F¹*.
om. oz 17 restens *F¹*. res *a.* ad testis *F²* in marg. add. Testi-
moniū fuit hui' mo(di) Quid si ipsā bestiā audiretis sua uerba
frementē? cfr. n. luc. p. 78 | facta *a* | thucididen *F^{1a}*. tuchi- *F²*
18 reum *a* | reuocare *F^{1a}* 19 damnauerat *F¹Ra* 21 con-
tingit *F¹R^{2a}*. -gis *R¹* | pef legator *a.* pef lagor *F¹* | petite *a*
23 exterris *F.* -rnīs *dT*

Cn. Pompeius confecto Mithridatico bello intraturus Posidonii sapientiae professione clari domum forem percuti de more a lictore vetuit et fasces litterarum ianuae summisit is cui se oriens occidensque summiserat. Cato censorius in illa nobili trium sapientiae procerum ab Athenis legatione audito Carneade quam primum legatos eos censuit dimittendos, quoniam illo viro argumentante quid veri esset haut facile discerni posset. quanta morum commutatio! ille semper alioquin universos ex Italia pellendos censuit Graecos, at pronepos eius Uticensis Cato unum ex tribunatu militum philosophum, alterum ex Cypria legatione deportavit, eandemque linguam ex duobus Catonibus in illo abegisse, in hoc importasse memorabile est.

Sed et nostrorum gloriam percenseamus. prior Africanus Q. Ennii statuam sepulcro suo inponi iussit clarumque illud nomen, immo vero spoliū ex tertia orbis parte raptum, in cinere supremo cum poetae titulo legi. Divus Augustus carmina Vergili cremari contra testamenti eius verecundiam vetuit, maiusque ita vati testimonium contigit quam si ipse sua probavisset. M. Varronis in bibliotheca, quae prima in orbe ab Asinio Pollione ex manubiis publicata Romae est, unius viventis posita imago est, haut minore, ut equidem reor, gloria, principe oratore et cive ex illa ingeniorum

§ 112. 113: Sol. 1, 121. 122. — (4) Plut. Cato mai. 22. — (8) cfr. Pl. XXIX 14. — (10) Plut. Cato min. 10. Pl. XXXIV 92. — § 114: Cic. p. Arch. 22. Liv. XXXVIII 56, 4. Val. M. VIII 14, 1. Sol. 1, 122. Hieron. chron. ol. 135, 1. — (17) Donat. vit. Verg. 51. — § 115: cfr. Pl. XXXV 10.

1 possidonii F¹ao C Bas. -niae F¹ 2 fores ova.S | de more percuti o 5 nobili F²Rv. -lia DF¹a. -lium Edo | procerum F²Rov. ca&erū F¹. cet- a 9 alioqui d. om. o | exitiali (add. nomine o zv) appellandos F¹aozva G 10 ac F¹a | uno F¹Ra 12 in om. F¹Ra | abegisse TS. abig- Rd. ambig- DF¹ E¹a. abieicisse rov 18 impertasse F¹. -ritasse F²a 6 raptum U. ov. an captum? cfr. § 96 17 po&itu (poetria a) legi F¹a 19 contingit a 20 uarro F¹R | byblioteca a 20. 21 in ora basin//// (-nio d) F¹d. minor basinio a. in urbe ab Asinio Sabell. | pollion F. -ini a | ex om. F¹a. de va. G 22 et quidem a. ///qui- F¹ 23 reus F¹a

- quae tunc fuit multitudine uni hanc coronam dante quam cum eidem Magnus Pompeius piratico ex bello navalem dedit. innumerabilia deinde sunt exempla Romana, si persequi libeat, cum plures una gens in quocumque genere eximios tulerit quam ceterae terrae. sed quo te, M. Tulli, piaculo taceam, quove maxime excellentem insigni praedicem? quo potius quam universi populi illius gentium amplissimi testimonio, e tota vita tua consulatus tantum operibus electis?
- te dicente legem agrariam, hoc est alimenta sua, abdicarunt tribus; te suadente Roscio theatralis auctori legis ignoverunt notatasque se discrimine sedis aequo animo tulerunt; te orante proscriptorum liberos honores petere puduit; tuum Catilina fugit ingenium; tu M. Antonium proscripsisti. salve primus omnium parens patriae appellate, primus in toga triumphum linguaeque lauream merite et facundiae Latinarumque litterarum parens aequae (ut dictator Caesar, hostis quondam tuus, de te scripsit) omnium triumphorum laurea maiorem, quanto plus est ingenii Romani terminos in tantum promovisse quam imperii.
- 31.** Reliquis animi bonis praestitere ceteros mortales:

§ 115: (2) cfr. Fest. p. 162, 2 sq. — § 117: (14) Iuven. 8, 243. — § 118: Cic. Tusc. I 18. Nonius II p. 92 M. Plut. Cato mai. 1. — Plato apol. 5 ext. Val. M. III 4 ext. 1. Sol. 1, 123.

5 sed et *HBrot.* | quo et te *ozva. G.* quid de *Dal.*² (*errore?*) | M. *om. F²a.* marce o 7 et illius *ozva. G.* | gentium *Welzh. p. 20 n.* -ti *DF¹Ea.* -tis *F²R(?)oz* sciscentis *D* | amplissimi *DF¹Ea. G.* -mo *F²R(?)ozv(L).* cfr. § 130. III 39 8 e *D G(S).* et *rozv(L).* et e *H* | tua et o. tua ad (et ad *C)va. G.* | consulatus *R(?)o. G.* -tū *rv* | electis gerente *F²* 9 dicentē *Ra* | legē agrariā *F²R(?)v.* legrar- *F¹.* legnar- *ro* | abdicauerunt *R(?)va. D* 10 theatralis seditionis *ova. G.* | auctores *F².* -or est *Dal.*² (*errore?*) | leges *ova. G.* 11 notatosque o | sedis (*om. crimine sedis*) *Fa.* sedes *dT.* se (sedes *v*) ignominiae discrimine *sova. G.* | te *ov.* et *ll.* 12 orantē *F²* | proscriptorē *a* 13 fuit *F¹a.* | ingemum *F¹.* -entum ad | M. *om. o* 15 linguaq. *F¹.* -uāq. *Rda* | meritaē *F¹.* -to *a* | latinarumque o. -rum *zva. G.* 16 aequae *v.* eque *ado.* atque *rC* 17 laureā *F².* -eam adeptē *ova. S* | maiorē (*sc. merite*) *F²Eov.* -orae *D.* -ore *rS.* -or *U* 18 romani ingenii *F²* | terminus *Fa*

sapientia ob id Cati, Corculi apud Romanos cognominati, apud Graecos Socrates, oraculo Apollinis Pythii praelatus cunctis. 32. (32) rursus mortales oraculorum societatem 119 dedere Chiloni Lacedaemonio tria praecepta eius Delphis 5 consecrando aureis litteris, quae sunt haec: nosse se quemque, et nihil nimium cupere, comitemque aeris alieni atque litis esse miseriam. quin et funus eius, cum victore filio Olympiae expirasset gaudio, tota Graecia prosecuta est.

10 33. (33) Divinitas et quaedam caelitum societas nobilissima ex feminis in Sibylla fuit, ex viris in Melampode apud Graecos, apud Romanos in Marcio.

34. (34) Vir optimus semel a condito aevo iudicatus 120 est Scipio Nasica ab iurato senatu, idem in toga candida 15 his repulsa notatus a populo. in summa ei in patria mori non licuit, non Hercule magis quam extra vincula illi sapientissimo ab Apolline iudicato Socrati.

35. (35) Pudicissima femina semel matronarum sententia iudicata est Sulpicia Paterculi filia, uxor Fulvi Flacci, 20 electa ex centum praeceptis quae simulacrum Veneris ex Sibyllinis libris dedicaret, iterum religionis experimento Claudia inducta Romam deum matre.

36. (36) Pietatis exempla infinita quidem toto orbe 121 extitere, sed Romae unum, cui comparari cuncta non pos- 25 sint. humilis in plebe et ideo ignobilis puerpera, supplicii

§ 119: Diod. IX 9, 1 Dind. Diog. La. I 40. 41. 72. Clem. Al. strom. I 14 p. 300. — (11) Homer. o 225. Herod. II 49. cfr. Pl. XXV 47. X 137. — Liv. XXV 12, 3. Cic. div. I 115. 89. II 113. Fest. p. 326, 21. — § 120: Liv. XXIX 14, 8. XXXV 34, 4. Sol. 1, 115. — Val. M. VIII 15, 3. VII 5, 2. Aug. CD I 30 init. — (18) Val. M. VIII 15, 12. Liv. XXIX 14, 12. Suet. Tib. 2. Sol. 1, 126. — § 121: Val. M. V 4, 7. Fest. p. 209, 28. Sol. 1, 124. 125.

1 pati F¹a | corculi v. coric-ll 3 mortales om. o 4 de-
derunt do | tria E²ov(D). om. rS 12 martio Faova.G
14 ab ego. ad F²oz. a rv 15 sua ei (om. in) E² | patriū F |
mo F¹ 16. 17 sapientissima F¹. om. a 22 dñm patrem a
24. 25 possint FdTv(D). poss B. -ssunt aoz. queant G

- causa carcere inclusa matre cum impetrasset aditum, a
ianitore semper excussa ante, ne quid inferret cibi, depre-
hensa est uberibus suis alens eam. quo miraculo matris
salus donata pietati est, ambaeque perpetuis alimentis, et
locus ille eidem consecratus deae, C. Quinctio M'. Acilio 5
cos. templo Pietatis extructo in illius carceris sede, ubi nunc
122 Marcelli theatrum est. Gracchorum pater anguibus prehensis
in domo, cum responderetur ipsum victurum alterius sexus
interempto: immo vero, inquit, meum necate, Cornelia
enim iuvenis est et parere adhuc potest. hoc erat 10
uxori parcere et rei publicae consulere; idque mox conse-
cutum est. M. Lepidus Appuleiae uxoris caritate post re-
pudium obiit. P. Rutilius morbo levi impeditus nuntiata
fratris repulsa in consulatus petitione ilico expiravit. P. Ca-
tinius Philotimus patronum adeo dilexit, ut heres omnibus 15
bonis institutus in rogum eius se iaceret.
- 123 37. (37) Variarum artium scientia innumerabiles eni-
tuere, quos tamen attingi par sit florem hominum libantibus:
astrologia Berosus, cui ob divinas praedictiones Athenienses
publice in gymnasio statuam inaurata lingua statuere; gram- 20
matica Apollodorus, cui Amphictyones Graeciae honorem

§ 122: Cic. div. I 36. II 62. Val. M. IV 6, 1. Plut. Tib. Gr. 1.
— (13) Cic. Tusc. IV 40. — § 123: (19) cfr. Beros. fr. 25 Mü.

1 incolura matre FR. inclusam matrem ova.C 2 ex-
cussa ante Salm. -ussa///// F²v. -urrant DF¹R¹. -urante a. cu-
rante E(?)oz. exquirenti R² 3 matri R²ova.G 4 filiae pie-
tate (-ti S) oza.G (S). cfr. Sol. 5 est deae oza.G | Quin-
tio ova.H(S) | M'. (Pighius) Brot. M. U. ov 8 responderet
F¹a | sexu F²oz 9 inquit meū F²v. meum inquit o. inquit
meo (moneo a) F¹Ra | necare F¹R. care a 10 hoc — 12 est
F²R²E²ov. om. r 11 secutum o. consecuta F²E² 12 M. Le-
pidus — 16 iaceret F²E²v. om. ro | apuleiae F²va.S 14 in
om. F² | P. E²v. Apulius F² 15 Philotimus v(D). filotinus E².
plotin' F²H. cfr. mus. Rhen. XVIII p. 236. 528 17 scientia
et o. ruentio F¹. inuencione a 19 astr///// F¹. astriga Rda |
berrosus F¹. berio- ad | ob d²ov. ob id U | praedicationes F²
20 cymnasio F¹. gigna- o | inauratā a | grammatica — p. 43, 1
habuere E²v. gramm- Apollodorus R²o. om. r. cfr. index

habuere; Hippocrates medicina, qui venientem ab Illyriis pestilentiam praedixit discipulosque ad auxiliandum circa urbes dimisit, quod ob meritum honores illi quos Herculi decrevit Graecia. eandem scientiam in Cleombroto Ceo
 5 Ptolemaeus rex Megalensibus sacris donavit centum talentis servato Antiocho rege. magna et Critobulo fama est ex-¹²⁴tracta Philippi regis oculo sagitta et citra deformitatem oris curata orbitate luminis, summa autem Asclepiadi Prusiensi condita nova secta, spretis legatis et pollicitationibus Mithri-
 10 datis regis, reperta ratione qua vinum aegris medetur, relato e funere homine et conservato, sed maxime sponsione facta cum fortuna, ne medicus crederetur, si umquam invalidus ullo modo fuisset ipse. et vicit suprema in senecta lapsu scalarum exanimatus.

15 (38) Grande et Archimedi geometricae ac machinalis¹²⁵ scientiae testimonium M. Marcelli contigit interdicto, cum Syracusae caperentur, ne violaretur unus, nisi fefellisset imperium militaris imprudentia. laudatus est et Chersiphron Gnosius aede Ephesi Dianae admirabili fabricata, Philon

§ 123: (5) cfr. Pl. XXIX 5. — § 124: cfr. Curt. IX 5, 25 sq. — (10) cfr. Pl. XXVI 14. 15. Cels. II 6. Apul. flor. 19. — § 125: Cic. Verr. IV 131. Val. M. VIII 7, 7. (Liv. XXV 31, 9.) — (18) cfr. Pl. XXXVI 95. — (19) Val. M. VIII 12 ext. 2. Strabo IX 395. Cic. de or. I 62. Vitruv. VII praef. 12. — Vitruv. IX 9, 2. X 12, 4.

1 hypocrates (hypp- F) F a o | medicinā E¹ a. -na, nam D | qui o G. om. r J D. pollens qui v 2 et discipulos o v a. H | auxilia dum F¹. -lia tum a 3 ob quod F². ob quos d. ob F¹ R a. cui ob v a. G | interitum F¹ a 4 inde ombroto F a | ceo F¹ v. ce r. om. oz 5 ptolemus a. -ems F. ptholomeus o | megarensibus F² 6 critobulo v (C). -bolo F² o Verc. citro- a. cyro- B. citropola F¹ 6. 7 extincto o 8 Asclepiades Prusiensis o v a. Bas. 9 recta F¹ a | yprateris legatis o 10 mederetur H 10. 11 relato e o v (J). -te F¹ R a. -to ex F² S 11 servato G 13 uictor o v a. S 14 exanimatus est v a. S 15 arcimedice (-ci a) F¹ R¹ a (om. geometri) | hac F². a F¹ 16 sciendae F¹ R | interdicto v. -ctu ll 18 Chersiphron (P) G² He Strab. XIV 640. cresi- B² a. -pron B¹. chr/////on F¹. chrisippon F² a. Chresiphon vel Ctesi- v. cfr. XXXVI 95

Athenis armamentario *CD* navium, Ctesibius pneumatica ratione et hydraulicis organis repertis, Dinocrates metatus Alexandro condente in Aegypto Alexandriam. idem hic imperator edixit ne quis ipsum alius quam Apelles pingeret, quam Pyrgoteles scalperet, quam Lysippus ex aere duceret. 5
 126 quae artes pluribus inclaruere exemplis. 38. (39) Aristidis Thebani pictoris unam tabulam centum talentis rex Attalus licitus est, octoginta emit duas Caesar dictator, Mediam et Aiace^m Timomachi, in templo Veneris Genetricis dicaturus. Candaules rex Bularchi picturam Magnetum exitii, haut me- 10
 diocris spatii, rependit auro. Rhodum non incendit rex Demetrius expugnator cognominatus, ne tabulam Protogenis
 127 cremaret a parte ea muri locatam. Praxiteles marmore nobilitatus est Cnidiaque Venere praecipue vesano amore cuiusdam iuvenis insigni et Nicomedis aestimatione regis 15
 grandi Cnidiorum aere alieno permutare eam conati. Phidiae Iuppiter Olympius cotidie testimonium perhibet, Mentori Capitolinus et Diana Ephesia, quibus fuere consecrata artis eius vasa.

§ 125: (2) cfr. Pl. V 62. — (3) Cic. ad fam. V 12, 7. Hor. ep. II 1, 239. Pl. XXXV 85. XXXVII 8. — § 126. 127: cfr. Pl. XXXV 100. — ib. 26. 136. — (10) ib. 55. — (11) ib. 104. — (13) Pl. XXXVI 21. — (16) ib. 18. — (17) Pl. XXXIII 154.

1 *CD ego luc. p. 132. mille (CD) ll. va. D | ctepsibius F². ca-*
tesibius R. -bus F¹a 2 *Dinocares a. Dinocrates va. S*
 3 *condenti (Ritschl) D* 6 *pluribus F¹R¹a | incaruere F¹Ra*
 8 *mediom& F¹. -diaci met a. meta R². Medeam et Verc.*
 9 *Aiace^m Timomachi v. aiacentim (-thi F¹. ua centi a) mom-*
F¹R¹a. adiacent imom- F². iacent monom- R² | genitricis a va. H
 10 *candaules R(?) v. -lus DdE^a. caudalus F | Bularchi v.*
bol- Fa. ol- R 11 *pati FR¹a. pate (aut patio) R². pari v.*
spatii pari (Budaeus) C. cfr. XXXV 55. (XXXIII 48. XXXVI
129. XXIX 54. XII 117) 13 *par ea F¹. parte a* 14 *Cni-*
diaque S. gnid- F²R²v(D). gignendiaque F¹R¹. -di eque a |
uerano F¹R¹a 15 *insigni et v. -nis et ll. -ni sed et (coni. S)*
JD | existimatione a 16 *grandis F¹Ra | gnidiorum ll. va. S*
 17 *olympis a. -p///s F¹ | perhimet F¹. (an perhibet, olim*
et? cfr. XXXIII 154) 18 *ephesia R²E^av. -si F²dR¹. ////si*
F¹. phaesi a. epaesi D | fieri F¹a 19 *uara F¹a*

39. (40) Pretium hominis in servitio geniti maximum 128
ad hanc diem, quod equidem conpererim, fuit grammaticae
artis, Daphnin Attio Pisaurense vendente et M. Scauro prin-
cipe civitatis III DCC licente. excessere hoc in nostro ae-
vo, nec modice, histriones, sed hi libertatem suam mercati,
quippe cum iam apud maiores Roscius histrio III D annua 129
meritasse prodatur, nisi si quis in hoc loco desiderat Arme-
niaci belli paulo ante propter Tiridaten gesti dispensatorem,
quem Nero III CXXX manumisit. sed hoc pretium belli,
10 non hominis, fuit tam Hercules quam libidinis, non formae,
Paezontem e spadonibus Seiani III D mercante Clutorio
Prisco. quam quidem iniuriam lucri fecit ille mercatus in
luctu civitatis, quoniam arguere nulli vacabat.

40. (41) Gentium in toto orbe praestantissima una om- 130
nium virtute haud dubie Romana extitit. felicitas cui prae-
cipua fuerit homini, non est humani iudicii, cum prosperi-
tatem ipsam alius alio modo et suoapte ingenio quisque
determinet. si verum facere iudicium volumus ac repudiata
omni fortunae ambitione decernere, nemo mortalium est
20 felix. abunde agitur atque indulgenter a fortuna deciditur
cum eo, qui iure dici non infelix potest. quippe ut alia

§ 128: (3) Suet. gramm. 3. — § 129: (6) cfr. Cic. p. Rosc. com. 23. — § 130: (15. 19) cfr. Sol. 1, 127.

1 humanis F¹a | genit/// F¹. -tū Ra 2 an hunc? | con-
pererit F. -perit a 3 Daphnin Attio D mus. Rhen. XVIII p. 236.
daphni natio F²E^aS. -ne Gnatio H(U). dapnatio DB. dam-
nina- F¹. dampna- ad. Daphnidis Cn. v 4 II H. III U. HS
Brot. IIIM v (item infra) | DCCC R 5 histriones F²E^av. -oni
R¹. -omis F¹. -onis rJD | sed hi ego. sed F²E^av. reddi r. re-
ditus J. -tu D 7 si om. FH Brot. 10 hercule/// Fva. S |
fortunae B 11 pezonem Fa. pzo- R | reiani FEda. Seiano
va. G(Brot.) | mercato F¹. -cante a B(Brot.) | Clutorio CKeil
mus. Rhen. XVI p. 293. cfr. Tac. ann. III 49. C. Lut- He Dione
LVII 20. sut- ll. v. Lut- S. Suetonio U 14 omni va. H
17 suapte o 18 terminet o va. S | uere F¹ 19 omnif F¹. om-
nia a | dernere F¹. decernimus a 20 habunde ao (passim) |
igitur va. H | a om. o va. S | deciditur ll. ozv(S). -dit G